

№ 115 (20878)

2015-рэ илъэс

БЭРЭСКЭЖЪЫЙ БЭДЗЭОГЪУМ и 1

> кыхэтыутыгьэхэр ыкіи нэмыкі къэбархэр тисайт ижьугьотэштых WWW.ADYGVOICE.RU

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъэзет

Адыгэ Республикэм и Ліышъхьэ и Указ

ЩытхъуцІэу «Адыгэ Республикэм изаслуженнэ юрист» зыфиюрэр Ю.А. Агафоновым фэгъэшъошэгъэным ехьылlагъ

Хэбзэгъэуцугъэм игъэпытэнкІэ гъэхъагъэу иІэхэм ыкІи илъэсыбэ хъугъэу Іоф зэришіэрэм апае щытхъуціэу «Адыгэ Республикэм изаслуженнэ юрист» зыфи-Іорэр Агафонов Юрий Александр ыкъом Краснодар краим и УплъэкІу-лъытэкІо палатэ итхьаматэ фэгьэшьошэгьэнэу.

Адыгэ Республикэм и Ліышъхьэу ТХЬАКІУЩЫНЭ Аслъан

къ. Мыекъуапэ, мэкъуогъум и 26-рэ, 2015-рэ илъэс N 99

Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкіэ и Гупчэ комиссие иунашъу

Шэуджэн районым хэдзынхэмкіэ ичіыпіэ комиссие итхьамэтэ Іэнатіэ Іуагъэхьащтым ехьыліагъ

-ычы езмехные жарушине неждуеш піэ комиссие итхьамэтэ Іэнатіэкіэ игъоу альэгъугьэхэм захапльэм, федеральнэ законэу «Урысые Федерацием игражданхэр референдумым хэлэжьэнхэмкІэ мехельныть мехель интирительный мехельныть мехельный мех яхьылlагъ» зыфиlорэм ия 28-рэ статья ия 7-рэ пункт ыкІи Адыгэ Республикэм и Законэу «Адыгэ Республикэм икъалэ, ирайон хэдзынхэмкІэ ичІыпІэ комиссие ехьылlагь» зыфиlорэм ия 13-рэ статья адиштэу Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкіэ и Гупчэ комиссие унашъо ышіыгъ:

- 1. КІэнышх Руслъан Юрэ ыкъор, 1972рэ илъэсым мэкъуогъум и 8-м къэхъугъэр, апшъэрэ гъэсэныгъэ зиlэр, муниципальнэ гъэпсыкІэ зиІэ «Шэуджэн районым» финансхэмкІэ игъэІорышІапІэ ипащэ 2015-рэ илъэсым бэдзэогъум и 1-м къыщегъэжьагъэу Шэуджэн районым хэдзынхэмкІэ ичІыпІэ комиссие итхьамэтэ ІэнатІэ Іугъэхьэгъэнэу.
- 1. Мы унашъор гъэзетхэу «Советскэ Адыгеимрэ» «Адыгэ макъэмрэ» къыхягъэутыгъэнэу.
- 2. Мы унашъор Шэуджэн районым хэдзынхэмкіэ ичіыпіэ комиссие іэкіэгьэхьэгъэнэу.

Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкіэ и Гупчэ комиссие и Тхьаматэу н. а. сэмэгу

Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкіэ и Гупчэ комиссие исекретарэу Ф. З. ХЬАЦІАЦІ

къ. Мыекъуапэ, мэкъуогъум и 25-рэ, 2015-рэ илъэс N 75/298-6

ТИЗЭІУКІЭГЪУХЭР

Санкт-Петербург къикІыгъэхэм ташІогъэшІэгъон

Адыгэ Республикэм и Лъэпкъ музей щык Гогъэ зэхахьэм зэфищэгъэ цІыфхэр нэІосэшІу зэфэхъугъэх. ЗекІохэм яшІуагъэкІэ къэбар гъэшІэгъонхэм тядэІугъ.

– Санкт-Петербург купыр къикІыгъ, — къаІуатэ Ада Вознесенскаямрэ Ольга Крупенчукрэ. — Мэкъэгъэјухэм защыдгъэгъуази, Адыгеим тыкъэкІуагъ. Республикэм ичІыгу, къушъхьэхэм, псыхъохэм ядэхагъэ нэм фэплъырэп. Музейхэм, мэщытым, еджапІэхэм тащыІагь. Лэгьо-Накьэ, Сырыфыбг, Хьаджыкъо, нэмыкІхэр нахьышІоу зэдгъэлъэгъухэ тшІоигъу. Лъэпкъ музеим къызэрэщытпэгъокІыгъэхэр егъашІи тщыгъупшэштэп.

Санкт-Петербург щыщ хьакІэхэм Лъэпкъ музеим икъэгъэлъэгъонхэм ягъэпсыкІэ къафаІотагъ, арагъэплъыгъэх. Хэгъэгу зэошхом, археологием, адыгэмэ ятарихъ, шэн-хабзэхэм яхьыліагьэхэм къакіэупчіагъэр макІэп. Тинысащэхэм афэгъэхьыгъэ едзыгъор Мамрыкъо Саидэрэ Сихьаджэкъо Иринэрэ зэращагъ. Нысэм изещакІэ адыгэ

шъуашэм изехьакІэ, фэшъхьафхэм хьакІэхэр яплъыгъэхэ къодыеп. ТипсэукІэ нахь куоу зэрагьэшіэнымкіэ тхылъхэм къакІэупчІагъэх.

Адыгэ джэгукІэхэм ащыщэу чынэ узэрешІэщтыр археологэу Тэу Аслъан къыгьэльэгьуагь. Тильэпкь къашъохэм яхьылІэгъэ зэхахьэм артистхэр хэлэжьагъэх. Хъут Рустам, МэщлІэкъо Дарыет, Іэтэжьыкъо Фатимэ адыгэ орэдхэр агъэжъынчыгъэх. ХьакІэхэр адыгэ орэд нэмык едэlунхэу фэягъэхэп. Лъэпкъ искусствэм имэкъамэхэр лъэшэу ашІодахэу къытаІуагъ.

Тилъэпкъ шъуашэ щыгъэу Лаура Халаджан пчэгум къызечэразэм, Іэтэжьыкъо Фатимэ къыхидзэгъэ орэдым зэрэдыригъаштэрэм зэхахьэр къыгъэкІэракІэщтыгь. Сэе фыжь зэпэжъыужьыр Л. Халаджан жьыр кІэтэу зэригъэбыбатэрэм хьакІэхэм уасэу фашІырэр

зэпамыгьэоу Іэгу къыфытеуагъэх, адыгэ къэшъуакІэ зэрамышІэрэр ягухэкІыгъ.

Дунэе фестиваль-зэнэкъокъухэм щытхъуцІэхэр къащыдэзыхыгъэ кІэлэцІыкІу ансамблэу «Зэрдахэм» иадыгэ къашъохэр сыд фэдэу дахэха?! КІэлэеджакІохэр шъуашэхэмкІэ зэкІужьэу фэпагъэх, пчэгум къызэрихьэхэу къашъом псэ къыпагъакіэ. Художественнэ пащэу Исмелэ Фатимэ ащкІэ тыфэраз.

Удж хъураекІэ аухыгъэ зэlукlэгъум музеим иlофышІэхэр, артистхэр, Санкт-Петербург къикІыгъэхэр хэлэжьагьэх, дахэу зэдэуджыгъэх. ХьакІэхэм адыгэ Іанэу къафызэІуахыгъэм лъэпкъ шхыныгъоу тетхэр гум рихьэу агъэхьазырыгъагъэх. Адыгэ къуаем, нэмык гъо-

мылапхъэхэм къэлэ чыжьэм къикІыгъэхэр къакІэупчІагъэх, ядэжьхэм загъэзэжьыкІэ яунэ зэрэщашыщт шыкІэр Мамрыкъо Саидэ афитхыгъэх. Мыекъуапэ ибэдзэр хьакіэхэр кіуагъэх, адыгэ къуаер зыдахьыжьынэу къащэфыгъ. Зэјукіэгъур зезыщэгъэ Надежда Бурмистровар якіэщакіоу нэпэеплъ сурэтхэр атырахыгъэх. ХьакІэхэр джыри тиреспубликэ къызэрэк ющтхэм, якуп хэтхэр нахьыбэ зэрэхъущтхэм тицыхьэ тельэу «ХъяркІэ, шІукІэ тызэlокі» ятіуагъ.

Сурэтхэм арытхэр: зэхахьэм хэлэжьагъэхэр.

Сыкъэзыгъэнэжьыгъэхэм лъэшэу сафэраз ащ «тхьашъуегъэпсэу» apelo.

Адыгэ Республикэм хэгьэгу кІоцІ ІофхэмкІэ иминистрэу, полицием игенерал-майорэу Александр Речицкэм ыцІэкІэ рэзэныгъэ тхылъ къагъэхьыгъ. Ар къэзытхыгъэр Краснодар дэс Петр Козуб.

хэмкіэ и Министерствэ гъогум автоинспекцие и офыші эхэм

Адыгеим хэгъэгу кІоцІ Іоф- ищынэгъончъэнкІэ и Къэралыгьо

Тхыгъэм зэритымкІэ, 2015рэ илъэсым мэкъуогъум и 17-м сыхьатыр 12-м дэжь Петр Козуб иавтомобиль исэу къалэу Краснодар къикІызэ, къуаджэу Пэнэжьыкъуае дэжь къэсыгьэу ипсауныгъэ изытет дэй къэхъугъ. Патрульхэм яавтомобиль гьогум тетэу зельэгьум, Іэпы-Іэгьу къыфэхъунхэу ахэм зафигъэзагъ. Инспекторхэм псынкізу хъулъфыгъэр Теуцожь гупчэ район сымэджэщым нагъэсыгъ.

Петр Козуб зэрэхигъэунэфыкІырэмкІэ, Адыгеим хэгъэгу кІоці Іофхэмкіэ и Министерствэ гъогум ищынэгъончъэнкІэ и Къэралыгъо автоинспекцие ивзвод хэушъхьафыкІыгъэ иинспекторхэу, полицием истаршэ лейтенантхэу Къушъхьэ Анзауррэ Анатолий Шлянинымрэ къызэрэдеlагъэхэм, гукlэгъу къызэрэзхагьэфагьэм къахэкІэу псаоу къэнэжьын ылъэкІыгь.

Тхыгъэм джащ фэдэу ведомствэм ипащэ къыфэюрышІэхэрэм ухьазырыныгьэ дэгьу зэраригьэгьотыгьэм фэшІ зэрэфэразэр Петр Козуб къыщеІо, республикэм хэгьэгу кlоцl loфхэмкІэ икъулыкъухэм яІофышІэ пстэуми псауныгьэ пытэ, насып яІэнэу, яІофшІэн гъэхъагъэхэр щашІынэу афэлъаю.

Нэбгырэ 35-мэ хьапс атыралъхьагъ атыралъхьагъ.

Ахьщэ къольхьэ тын-Іыхыным ыльэныкъокІэ хэбзэгъэуцугъэу щыІэр Адыгэ Республикэм зэрэщагъэцакІэрэм иІофыгьохэм афэгъэхьыгъэ прессконференцие АР-м и Прокуратурэ зэхищагъ. Іоф--тхьабзэм хэлэжьагьэх ахьщэ къольхьэ тын-Іыхыным пэшІуекІогьэнымкІэ хэбзэгьэуцугьэр гьэцэкІагьэ зэрэхьурэм льыпльэгьэнымкІэ Адыгеим ипрокурор иІэпыІэгъу шъхьаІэу Михаил Кривецкэр, журналистхэр.

— Подразделением пшъэрылъэу иІэхэм ащыщ ахъщэ къолъхьэ тын-Іыхыным пэшІуекІогъэнымкІэ хэбзэгьэуцугьэр гъэцэкlагъэ зэрэхъурэм прокурореіхри при дехнечестина при дехнечествия при дехнечестви при дехнечествия при дехнечествия при дехнечествия п уплъэкІунхэр зэхэщэгъэнхэр, бзэджэшІагъэ зезыхьагъэхэр гъэпщынэгъэнхэр, ахъщэ къолъхьэ тын-Іыхыным ылъэныкъокіэ ціыфхэм, организациехэм яфитыныгъэу аукъуагъэхэр зэтегьэуцожьыгьэнхэр ыкlи къэухъумэгьэнхэр, — къыкІигъэтхъыгъ М. Кривецкэм.

Прокурорым иІэпыІэгъу шъхьа-

Іэ иІофшІэн зэфэхьысыжьхэр къыфишІыхэзэ къызэриІуагъэмкІэ, ахъщэ къолъхьэ тын-Іыхыным пэшіуекіогьэным фэгьэхьыгьэ хэбзэгьэуцугьэр зэрагьэцакІэрэм лъыплъэгъэным ылъэныкъокІэ законыр гьогогъу 1643рэ аукъуагъэу прокуратурэм икъулыкъухэм 2015-рэ илъэсым иилъэсныкъо агъэунэфыгъ. Хэбзэгъэуцугъэм димыштэрэ шэпхъэ-правовой акт 384-рэ щагъэзыягъ, хьыкумым Іофи 105-рэ фагьэхьыгь, ІэнатІэ зы-Іыгъ пэщэ 333-мэ дисциплинарнэ, нэбгырэ 50-мэ административнэ пшъэдэкІыжьхэр арагъэхьыгъэх, уголовнэ Іоф 26-рэ къызэІуахыгъ.

Зэмызэгъыныгъэ къызхэкІырэ Іофыгъохэр дэгъэзыжьыгъэнхэм пае АР-м и Къэралыгьо Совет — Хасэм хэбзэгьэуцугъэу «Ахъщэ къолъхьэ тын-Іыхыным пэшlуекlогъэныр» зыфигорэм зэхъокГыныгъэхэр фишЫгъэх.

Мы илъэсыр къызихьагъэм къыщегъэжьагъэу коррупционнэ нэшанэ зиІэ хъугъэ-шІэгъи 121-рэ прокурорхэм къыхагъэщыгь, блэкІыгьэ ильэсым мыщ фэдэ иуахътэ а пчъагъэр 114рэ хъущтыгъэ. Нэбгырэ 32-мэ алъэныкъокІэ уголовнэ Іоф 28рэ прокуратурэм икъулыкъушІэхэм хьыкумым ІэкІагьэхьагь. Ахъщэ къолъхьэ тын-Іыхыным хэщэгъэ нэбгырэ 36-мэ алъэныкъокІэ къызэІуахыгъэ уголовнэ Іоф 32-мэ хьыкумыр ахэплъагъ. Нэбгырэ 35-мэ хьапс

Коррупционнэ нэшанэ зиІэ бзэджэшІагьэу зэрахьагьэхэм алъэныкъокІэ зэрарэу фэхъугьэр къырагьэгьэзэжьыным республикэм ипрокуратурэ ипащэхэм лъэшэу анаІэ тырагъэты.

Къэралыгьо ыкІи муниципальнэ къулыкъум епхыгъэ хэбзэгъэуцугъэр республикэм зэрэщагъэцакІэрэм ыкІи ахъщэ къолъхьэ тын-Іыхыным пэшілекіогъэным ылъэныкъокІэ прокуратурэм зэхищэрэ Іофтхьабзэхэр мы илъэсэу тызыхэтми лъигъэкІотагъэх. Мыщ фэдэ уплъэкІунхэр щырагъэкІокІыгъэх бзэджэшІагъэ зезыхьагъэхэм пшъэдэкІыжь ягъэхьыгъэнымкІэ федеральнэ къулыкъум и ГъэІорышІапІэу АР-м щыІэм, Адыгэ Республикэм псэолъэшІынымкІэ, транспортымкіэ, унэ-коммунальнэ ыкіи гъогу хъызмэтымкІэ и Министерствэ, ІофшІэнымкІэ ыкІи социальнэ хэхъоныгъэмкІэ АР-м и Министерствэ. Хэбзэгьэуцугьэм къыдилъытэрэ шапхъэхэр зыщаукъогъэ чІыпІэхэр къыхагъэщыгъэх, ахэр дагъэзыжьынхэу пшъэрылъ афагъэуцугъ, ІэнатІэ зыІыгъ пэщэхэм дисциплинарнэ пшъэдэк ыжьхэр арагъэхьыгъэх.

Прокуратурэм пшъэрылъ шъхьа Гэу зыфигъ эуцужь ых эрэм ащыщ мы лъэныкъомкІэ хэбзэухъумэкІо къулыкъухэм хэбзэгьэуцугьэр амыукъоныр, ахъщэ къуалъхьэ зыштагьэхэр къыхэгъэщыгъэнхэр ыкІи ахэм пшъэдэкІыжь ягъэхьыгъэныр.

Пресс-конференцием къыща-Іэтыгьэ упчІэхэм джэуап игьэкІотыгъэхэр къаритыжьыгъэх Михаил Кривецкэм.

КІАРЭ Фатим.

Урысыем щыкъэбархэр

ОЦИАЛЬНЭ зыІэжэныгъэм икурс. Премьерэу Дмитрий Медведевым дэжь Правительствэм изэlукlэу щы агъэм финансхэмк Э Министерствэм къыхилъхьагъ 2016 — 2018-рэ илъэсхэмкІэ Урысыем ибюджет гъэпсыкІэу иІэщтым еплъыкІзу фыриІзр. Ахъщэм ыкІуачІэ къызэрэщыкІэрэм тегъэпсыкІыгъэу 2015-рэ илъэсым пенсиехэр индексацие амышІыщтхэу къызэраІогьагьэм имызакъоу, социальнэ хъарджхэр нахь макІэ шІыгъэнхэм ехьылІэгъэ нэмыкІ ІофыгъуакІэхэми ягугъу министерствэм къышІыгъ. Минфиным зэрилъытэрэмкіэ, дзэ пенсиехэмкіэ дзэ къулыкъушІагъэр илъэс 20-м ычыпіэ илъэс 30-м нэсэу гъэпсыгъэн, джащ фэдэу къэралыгъо къулыкъушІэхэри проценти 10-кІэ нахь макІэ шІыгъэнхэ фае. ШюкІ зимыІэ медицинэ страхованием исистемэ хэтэу Іоф зымышІэхэрэм тынхэр атэу, наукоградкІэ алъытэхэрэм ІэпыІэгъу арамытыжьыщтэу гъэпсыгъэмэ нахьышІу. Ахэм ямызакъоу, илъэсишъэм темыгъэпсыкІыгъэ шІэжь мафэхэр амыгъэмэфэкІыжьыщтхэу гъэпсыгъэмэ нахь дэгъу хъущтыгъэу Минфиным елъытэ.

ЕНСИЕ зэфэныгъэр. Гупчэ банкымрэ Минфинымрэ ПенсиехэмкІэ мыкъэралыгъо фондхэм яинвестициехэр банкхэм яакциехэм ахэлъхьэгъэнхэм пэуцужьыхэрэп, ау ащ зэфагъэ хэлъэу щытын фаеу алъытэ. Зэфэныгъэр мырэущтэу гъэпсыгъэщтэу къэнэфагь: фондхэм ыкІи ахэм яакционерхэм федэ къахьыжьыным игарантиехэр банкхэм къатых.

АХЬ пасэу ыкіи посо- бие арамытэу. ЗыгорэкІэ Къэралыгъо Думэм идепутатхэм яхэдзынхэр нахь пасэу зэхащэхэмэ, компенсацие ямытыгъэнэу ыкІи фэбэ піалъэм тефэу ахэр зэхэщэгъэнхэу депутатхэм игьо альэгьу. Апэрэ предложениер аштэнкіи мэхъу.

ТОЛЬЯТТИ автомашинэхэр къыщашіыхэрэп. «АвтоВАЗ-м» производствэр къыгъэуцугъ. Компанием ипащэхэм къызэраюрэмкіэ, арэущтэу зыкІэхъугъэр автомашинэхэм ахалъхьэрэ пкъыгъохэр къазэра/эк/ахьэрэм зэпыугъохэр зэрэфэхъугъэхэр ары.

Зыгъэпсэфыгъо мэфэ 29-рэ. Къихьащт 2016-рэ илъэсым мэфэ 29-рэ федеральнэ мэфэкІхэр хэдгьэунэфыкІыщтых. 2016-рэ илъэсым зыгъэпсэфыгьо мафэхэр нэмык мафэхэм зэрахьыщтхэм ехьылІэгъэ унашъоу Правительствэм ышІыщтым ипроект Минтрудым къыгъэхьазырыгъ.

Къиныгъохэм апай. Мэфэ къин къафакІомэ рыщыІэнхэм фэшІ Урысыем щыпсэухэрэм азыныкъом ахъщэ гъэтІылъыгъэ ашІы. Къалэхэу Иркутскэ, Ярославль, Воронеж, Томскэ ыкІи Тюмень ащыпсэухэрэм ахъщэ гъэтІылъыгъэу яІэр мэзи 5 — 5,8-рэ афикъущт. Новокузнецкэ щыпсэухэрэм мылъку ямыІэжьэу къызынэхэкіэ, ахъщэ гъэтіыльыгъэу ашІыгъэмкІэ мэзи 4 псэунхэ алъэкІышт.

> Зыгъэхьазырыгъэр СЭХЪУТЭ Нурбый.

Студентхэр чанэу хэлэжьэщтых

Мыекъопэ медицинэ колледжым ия 2 — 3-рэ курсхэм ястудентхэр зыхэлэжьэхэрэ Іофтхьабзэ республикэм щызэхащагъ.

Адыгэ Республикэм псауныгьэр къэухъумэгьэнымкІэ и Министерствэрэ Мыекъопэ медицинэ колледжымрэ ащ кІэщакІо фэхъугьэх. Медсестра ыкІи фельдшер сэнэхьат зэзыгьэгьотырэ студент-волонтер нэбгырэ 40 фэдиз Іофтхьабзэм хэлэжьэщт.

Студентхэм языгьэпсэфыгьо лъэхъан зыдэшы!эштхэ псэупІэхэм адэс цІыфхэм альыпльэштых. Зэфэхьысыжьэу ашІыхэрэр «доврачебная медицинская карта» зыфаloy аlыгъым датхэщтых. Картэр АР-м псауныгъэр къэухъумэгъэнымкІэ и Министерствэ зэхигъэуцуагъ ыкІи ащ иунашъокІэ къыдагъэкІыгъ. АуплъэкІурэ цІыфхэм ялъэгагъэ, ащэчырэр, лъыдэкІуаер, гур къызэрэтеорэ пчъагьэр, холестеринэу лъым хэлъыр картэм датхэщт. Ащ нэмыкІэу, вакцинацие зыщашІыгъэ уахътэр, мыхъужьырэ узэу иІэхэр картэм датхэнхэ фае. ІэпыІэгъу зищыкІэгъэ цІыфхэм яшІуагъэ арагъэкІыным пае ыпэкІэ зигугъу къэтшІыгъэ министерствэм картэхэр аратыжьыщтых. Ащ дэт анализхэм ялъытыгъэу зипсауныгъэкІэ ІэпыІэгъу зищыкІагъэхэр ІэзэпІэ учреждениехэм агъэкІощтых.

Анахь къахэщырэ волонтерхэм медицинэ колледжым шlyхьафтынхэр аритыщтых. АР-м псауныгьэр къэухъумэгьэнымкІэ и Министерствэ ыгъэхьазырыгъэ щытхъу тхылъхэри ахэм афагъэшъошэщтых. Студент-волонтерхэу мы Іофтхьабзэм чанэу -уів мехеіпышфоі дедехежжлех хьанхэмкіэ ишіуагъэ къэкіощт.

(Тикорр.).

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэр лъэшэу гухэкІ щыхъоу Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет – Хасэм и Аппарат иІофышІагьэу, ащ иупчІэжьэгьоу щытыгьэ Лазарева Фатіимэт Ануар ыпхъум фэтхьаусыхэ ыш идунай зэрихъожьыгъэм фэшІ.

বেহত বেহত বেহত বেহত বেহত বেহত বেহত

₩₩Лъэгъо нэф₩₩э≥сеге

КЭСТЭНЭ Дмитрий

Ныхэр

Ынэпсыхэр жъыухэу, жъгъырбым фэдэу зэпэзырызхэу, нэбзыц шlуцlэ кlахьхэм къадэчъэхыхэти, нэгушъхьэм къяукlорэехыхэу бзылъфыгъэр столым кlэрыс. Зы макъэ гори ащ ыжэ къыдэкlырэп, тхылъыпlэ тхьапэ къабзэу ыпашъхьэ илъым ынэхэр тегъэдыкъагъэх, ау а зэплъырэри ылъэгъурэп.

Арэу заулэрэ щысыгьэу, бзыльфыгьэм зыкъепхъуатэ, ручкэм elə, eтlaнэ унэ джэхашъор къырикlукlымэ-рикlукlыжьэу ит хъулъфыгьэм зыкъыфырегьэзэкlы.

- Слъэкіыщтэп, скіуачіэ къыхьыщтэп!
   еlo ыгучіэ къыритхъэу. Ліым ынахэ пхъэшэгъэ-нэшхъэигъор къищэу, ыlэхэр ибгырыпх дэгъэнагъэхэу къызэтеуцо, гукіэе гупшысэ горэм къызэрэхэужыпъэр къыхэщэу, тlэкіурэ щэты, eтlaнэ къеlo:
- Умылъэкlы хъущтэп, Аминэт, хъущтэп! Сэри боу ар сыгу къыхэlэ, ау гукlэгъу пхэлъын фае, цlыфыгъэ уиlэн фае.

Бзылъфыгъэр лІым къеплъызэрэ, ынэпсыхэр нахь зэлъыпытэу къыкіэзых, римыгъэзынэу къепъэіурэм фэдэу тіэкіурэ къеплъы, етіани мэіабэшъ, ручкэр къештэ, чернилэм хегъао, ыіапэ сысызэ, буквэхэр кіэзэзыхэу тхылъыпіэм тырешэ:

«Силъапlэу, сымышlэу, сыкъэзымышlэу, си Мария нэфынэу, си Мария Васильевна...»

Ау ащ нахьыбэ ымытхэу Аминэт ручкэр Іэпэзы, ышъхьэ реуфэхы. Унэшъхьэ льагэм къеткlухырэ псыгъуанткlомэ къапыlукlырэ макъэр гум къагъэкlэу, ащ ынэпсыцэхэр тхылъыпlэ тхьапэм тефэх, анэзыхэр зэмыныбжыхэу гъунджэ хъурай цlыкlухэу къытепшыхэу теуцох, етlанэ, тхылъыпlэм решъухэшъ, бжьыгъэ гьожьышэхэу къытенэх.

ЛІым, ышъхьэ еуфэхыгъэу, джэхашъор рекіукіы, загъорэ ошіэ-дэмышізу къызэтеуцо. Джащ фэдэу охътэ заулэ макіо. Етіани, Аминэт зи зэримытхыжьырэм гу къылъетэшъ, къырею:

- А си Аминэт, а сыпсэм фэд, тхыба шъыу!.. Тэ зэрэтымыюу юфыр дэгьоу ухыгъэ хъунки пшіэнэп. Тэ тиціыфхэм гукіэгъушхо яі, яакъыли, ягупшыси нэфы...
- Е-о-ой, Сахьид, гугъэ ІэнэкІ тэмыгъэшІымэ нахьышІу: хэт илъфыгъэ къыфибгынэн... Ау сэ Юрик симыІэу сыщыІэни, сыпсэуни слъэкІыщтэпышъ, ар дэгъоу сыгукІэ згъэнэфагъэ...
- Сэри Юрик сымыльэгьоу сызэрэщы эныр, сш эрэп. Ау щытми, тэ тиш эныр, типшъэрыльыр хъэбарыр Марие Васильевнам фэттхыныр арышъ, сыдэу къытэхьылъэк ыми, ащ ш юк ып э и эп. Егупшысэба ащ ыгу мы илъэс пчъагъэм ихъык ырэм. Ышъхьац фыжьы тхьапш хидзагъ, зэлъэп этхьапш ащ ынэгу тырищагъ! Хьау, Аминэт, тхы. Шъхьашыгу ихыгъэу, къогъанэ хэмылъэу фэтх, уянэ къылъфыгъэм зэрэфэптхын у фэтх. Тинасып къыхьмэ...
- Тинасып къыхьыщтыр Юрик тиlэмэ ары... Сфэтхыщтэп, Сахьид. Непэ сфэтхыщтэп. Джыри зэ сегъэгупшыс...
- Нахыбэрэ моущтэу къэхъущтыр сымышізу сфэльэкіыжыштэп, сыольэіу, армырмэ сэ стхыщт, elo Сахьиди, нэпсыр къыхэщэу ымакъэ къызэшіопкізу.
- Непэризэ зыlаж... Klo, Сахьид, loфым уикloгъу хъугъэ... — къэлъаlо Аминэт.

Сахьидэ ышъхьэ еуфэхыгьэу, кloчlаджэ хъугъашъо тетэу, ынэгушъхьэ тет жэкlэцхэри а дэдэм нахь кlыр къэхъугъ пloнэу, жъышъо теоу унэм икlыгъ.

Аминэт кушеткэм зытыригъэкlагъэу щыль, игупшысэхэр чыжьэу зэбгырэкlых, къызэхэхьажьых. Яшъэожъыеу Юрик загьотыгъэм иапэрэ мафэ щегъэжьагъэу зэкlэ ынэгу къыкlэтэджэжьы. Нэхэр упlыцlагъэу, зэ лы узым къыгъэхащэрэм фэдэу, ынэгу гукlаем егъэушlуцlы, зэм, пкlыхьэ дахэ ылъэгъурэм фэдэу,

гушІо нэфыр къыкІэпсэу щылъ. Ау ар чъыерэп. Нахь ІупкІэу игупшысэхэр хъуным пае, ынэхэр ыупІыцІагъэх.

... Ар зыхъугъагъэр заор заухыгъэ илъэсым имарт ары. Мафэ горэм Сахьидэ къихьажьи, гушlозэ къыlуагъ:

— Къэбар гъэшlэгъон къэсшlагъ — детдомым кlэлэцlыкloy чlэсмэ ащыщ, къаlыпхынышъ, зытрябгъэтхэпэн плъэкlыщт. Цlыкlужъые дэдэхэри яlэу alo.

А къэбарым ыгъэгушІонымкІэ къыщыгугъыпэу, Сахьидэ ащ къеплъыщтыгъэ. Аминэт ащ гу лъитагъ, а сабый гугъур ыгу къызэрэхэуагъэр къызхимыгъэщэу, ынэгу чэфыгъэр къытригъауи джэуап ритыгъ:

— Ар сыдэу дэгъу! Таущтэу къэпшагъа, хэта къыозыlуагъэр? — Къэбарыр зэришlапэрэм рыгушхоу, ар игъэкlотыгъэу къыlуатэмэ зэрэшlоигъор къыхэщэу Сахьидэ къыублагъ:

— ОшІа, непэ, тиІофшІапІэ чІэсмэ хэтэ чІыгоу къаратырэм пае, горсоветым сычІэхьэгьагьэти, зы лІырэ зы шъузрэ пшъэшъэ дэхэ цІыкІу ягъусэу къычІэхьагъэх. Ахэм а пшъэшъэжъыер зытрарагъэтхэнэу ары къызфэкloгъагъэхэр — ар сэ Мыхьамэты, секретарым къысиІотагъ. А пшъэшъэжъыер бэшІагьэп детдомым къызычІахыгьэр. Уезгьэпльыгьагьот ахэр ащ зэригьэгушІохэрэм, ежь пшъэшъэжъые цІыкІури «Мамочка, а это что? Папочка, а правда, наш цветок лучше?» — elo, буфетым чІэт къэгьагьэм дэбэнае. Ежьхэр пшъэшъэжъыем еплъых, зэплъыжьых, мэгушІох. Уяхъопсэн. ОсэІотэжьыфэ сыгузажъозэ сыкъэкІожьыгъ. КъаІытхыщт тэри, арба?

Аминэт чэфыгъошхоу къызытригъэуагъэм фэдизэу ыгукІэ а уахътэм чэфыгъэп, а хъэбарыми ащ фэдизэу ыгьэгушІогьагьэп. Ары пакІопышь, Сахьидэ кlалэр къыхьынэу фэчэфэу къызэриюрэр тюкку лыуз щыхъущтыгьэ. Ар зыкіэхъущтыгъэр кіалэ къаіихын, ыпіуным фэмыеу арыгьэп. Илі римы-Іуагъэ нахь мышІэми, ежь Аминэти заулэрэ ар ыгу къэкІыгъэу щытыгъ, ащ фэдэу апіунэу зэраштэхэри бэшіагьэу ышІэщтыгъэ. А лъэныкъор арэп ащ игукъао къыздикІыщтыгъэр. Сахьидэрэ ежьырырэ зы унагьо зыхъугьагьэхэр заом ыпэкІэ илъэсищ щыІэу ары. Ежь яныбджэгъухэм кІэлэ зырыз, тІурытІухэр яІэ хъугъэу заор къежьагь, ау ежьхэм къафэхъущтыгъэп. Заор къежьэфэ Аминэт шІагъоу ащ ыгъапэщтыгьэп: яныбжыкІэгьугь, апэрэ илъэс дэдэхэм кіэлэ піун хэфэным тіэкіу ыгъащтэщтыгъэ. Гужъогъаюми, кlалэ къафэхъунэу Аминэт ицахь телъыгъ. Сахьидэ кlалэ иlэмэ зэрэшlоигъор нахь къызыхигъэщыщтыгъэ. «Моу, шъхьапырэцэ ціыкіу горэ тиіагъэмэ дэгъугъэ», иІореныштыгь. — Зи умыгузажъу, а шъхьэпырацэмэ уязэщыжьын, укlыкlaey уукІыхэу къэплъэгъужьын, — ыІощтыгъэ Аминэт, ар лъэшэу ежьыри икlасэу.

— Сэри! Шъхьапырэцэ цІыкІужъыем, а цІыкІум сеонэуи! УзэкІокІыгъа, ар таущтэу къапІора! Сеоныр хэгъэкІи, о уеоми пІэ пызгъэзын, — зыдэщыІэри зыфэдэри ымышІэрэ сабыим еогъапэхэм фэдэу, щтагъэу Сахьидэ къыхэкуукІыштыгъэ.

— Адэ уикlалэ сыд ышlэми хъущта? Бзаджэ хъумэ уфэгубжыщт, уеощт, армырмэ, таущтэу бгъэсэнэу, ара? О къыоуагъэхэба? — къыпэуцущтыгъэ Аминэти.

— Сэ пІуагъа? Сэ сыиныгъ, къысаохэ зэхъум. Мыдрэ цІыкІум уеоныр хэгъэкІ, угу къимыгъахь ар! Ащ фэдэу делэщтэп а шъхьапырацэр — епіомэ гурыіощт, дахэу епіозэ пшіымэ зэхишіыкіыщт. Пшіагъа? Армырмэ, «уфэгубжыщт, уеощт» — еіо, Іэкіэ унэсыщтэп... — А гугъэ нэпіэхъым къыхэкіызэфэгубжыпэнхэм Іофыр нэсэу къыхэкіыштыгъэ.

Ащ фэдэ лъэхъанхэм кlалэ яlэмэ зэрашlоигъор ежь Аминэти лъэшэу къызэхишlэу ыублэщтыгъэ...

Джащ фэдэу Іупкізу зэкіэлъыкіоу зэкІэ ящыІэкІагьэр Аминэт ынэгу кІэкІыжьыщтыгьэ. А гупшысэхэр къышъхьащыуагьэу, ащ чагьэсэягьэу щытыгьэ нахь мышІэми, зыгорэм щыщтэу, зы гумэкІ горэ, къэрэгъулэм фэдэу, шъхьащытыгъ. Загъорэ а хъишъэ пстэур а гумэкІ гукъэкІым щигъэзиети, Аминэт зыкъыригъэпхъуатэти, псынкізу сыхьатым еплъыщтыгъэ. Юрик сыхьатыр зым школым къикІыжьыщт. А охътэ дэдэм Сахьиди, Іофшіапіэм сыхьат зэпыугьоу яІэм къэкІожьышъ, шъэожъыемрэ ежьыре зэдашхэх, зэрэгьэгущы ж. жехшаде гух, етІанэ Юрик ыуж итэу ыгъэкІуатэмэ, лъыджэзэ, Сахьидэ ынэхэр ыкlыбкlэ щыІэу ІофышІэ мэкІожьы.

— Пап, шіэхэу къэкіожь! — кіэлъэджэ Юрик...

Етlани блэкlыгъэр Аминэт ыгу къэкlы-

...Джащ фэдэу кlалэ къафэмыхъузэ, Сахьидэ фронтым кІуагъэ. Джа меІымкдеє еспифал тенимА ида детахку игукъао зызэхишІэгьагьэр. Ежь Сахьидэ имысми, ащ ифэмэ-бжымэ фэдэ горэу, ащ июкіэ-шіыкіэхэр зэхьыліэгьэн сабый цІыкІу горэ къыдинэгъагъэемэ, сыд къин ылъэгъуми, нахь псынкіэ къызэрэфэхъущтыгъэм Аминэт щэч хилъхьэщтыгьэп. ІофшІэнэу зыІутым ыгуи, ыкІуачІи ритыгьэу Іоф ышІэзэ, унэм изакъоу нахь макІэу къызэринэным пыльзэ, мэзэ пчъагьэ ыгьэкІуагь. Ащ ыуж, немцадзэхэр къэси, къалэм къыздахьэхэм, ежь Аминэт хыІушъо гьогум тетыгъ, адыгэ къоджэ цІыкІухэу къушъхьэм чіэсхэм адэжь кіощтыгъэ. Оккупацием имэзих мэзахэр шапсыгьэ къоджэ ціыкіоу къушъхьэтіуакіэм дэсым щихьыгь.

Къалэр тидзэхэм зэраштэжьыгъэ къэбарыр зэрэзэхехэу, Аминэт ащ кlожьынэу зыфигъэхьазырынэу ыублагъ. Сахьидэ псаоу къэкlожьымэ, зы унэгъо Іэпэ-цыпэ горэ зэригъэуlужьыгъэу къыlуигъэкlэжьын гухэлъыри иlагъ. Ар къэкlожьмэ зэрэзэпэгъокlыщтхэр къызышlуигъэшlэу, мычъыежьэу чэщ lаджи къекlугъ.

Аминэт къалэм зэкІожьым, швейпромым имастерскоеу зычіэсыгъэм чіэхьажьыгъ. Фронтым ифэмэ-бжьымэ тетзэ, мэфэ Іаджи къалэм ыхьыгъ. Арэу щытми, текІоныгъэр къызэрэблагъэрэм инэшанэу къалэм Іоф ышІэщтыгъэ. Ежь Аминэт нахьыбэ ышІэ къэс, Сахьидэ къызэрэкІожьыщтыр нахь ыгъэшІэхэу, текІоныгьэр нахь къыгьэблагьэу къыщыхъущтыгъэ. Ащ епэсыгъэу Іоф ышІэщтыгьэ. Производствэу зычІэтым анахь пэрытмэ ахэтэу ащ игугъу къашІы зэпытыщтыгъэ, гъэзетми макІэрэ къихьагъэп. А гъэзетэу къызэратхагъэхэри, щытхъу тхылъэу къыратыгъэхэри Аминэт сакъэу ыгъэтІылъыщтыгъэх. Сахьидэ къэкІожьмэ, ахэм зэрагъэгушІощтым ежьыри лъэшэу ыгъатхъэу егупшысэщтыгъэ. Заом ыпэкІи Аминэт иІофшІэнкІэ гъэхъагъэ ышІы къэс, Сахьидэ ежь

иlофшlагъэ фэдэу фэгушlоу зэрэщытыгъэр Аминэт ынэгу кlэт зэпытыгъ.

А зэрэгугъагъэуи хъугъэ. Заор аухи, Сахьидэ къэкlожьыгъ. Мэзэ псаум гушlом ыгъэутэшъуагъэхэу, зэlуплъэхэмэ, зэlугушlожьхэу ахьыгъ.

Зэхьокіыныгьэу нэбгыритіуми афэхьугьэми гу льамытэжьэу хэтыгьэх. Ау ильэсиплі заор аныбжь зэрэхэкіыгьэр кьэзыушыхьатырэ шъхьац фыжь зырызхэр Сахьидэ идэбжъыкъумэ къахэжъыукіыщтыгьэх. Ащ ыныбжь ильэс щэкіым шъхьэдэкіыгьагь, ау щытми, ишіугьоу, тепльапхьэу зэрэщытыгьэу къызэтенагь, ау нахь псыхьагьэу, нахь теубытагьэ пхъэшашьо тео хъугьэ.

Мазэ фэдиз тешіагъэу Сахьидэ кіэлэ гугъур къыублэжьыгъ. Зэо ужым анахь гукъэо къинэу Аминэт къеоліагъэмэ джары анахь хьылъагъэр. Сахьидэ кіалэ агъотымэ зэрэшіоигъор димыштэу арыгьэп ащ ыгу къеощтыгъэр, ау къадэмыхъуным ищтэ ыгу къикіуашъэу зэрэфежьагъэр ары.

Джа лъэхъаныр ары Сахьидэ кlалэ детдомым къычІэпхын зэрэплъэкІыщтым икъэбар къызихьыгъагъэр. Сабыир къэхьыгъэным Аминэт фэмыеу арыгъэп. Заом игьом эвакуацием зыщы!эми, зятэзянэхэр зышІокІодыгьэ сабыйхэу детдомхэм щаугъоигъэхэр зилъэгъурэм, Аминэт ыгу афэузыщтыгьэ, ны гукІэгьур ыгу орэу къиоштыгъэ, Родинэм икъэухъумакІохэм а ясабыйхэм япІун ежь иахь кіуачіи хилъхьанэу, ахэмэ ащыщ ыпіунэу къаіихы шіоигъоу бэрэ ыгу къытелъадэщтыгъэ. Джыри а гухэлъыр ымыбгынагъэу ыгу илъыгъ. Ау арэу зашіыкіэ, ежь кіалэ ымыгъотыным теубытагьэу зэрэхъурэр ыгу къеоу, ащыкІэ мысагъэ горэ зыфилъэгъужьы фэдэу щытыгъ. Джары ар а къэбарым зыкІигъэчэфынчъэщтыгъэр. Ежьхэм зы кlалэ нэмыІэми яІэу щытыгъэмэ, а къэбарым боу фэчэфэу пэгъокІыныгъи! Ау джы сабыир ппіунэу къэпхьыным къикіыщтыгъэр о кlалэ къыпхэмыкlыным уеуцуал эу ары. Джары Аминэт ыгу къупшъхьэ папцІэу къыхаощтыгьэр. А «шъхьапырэцэ цІыкІоу» зигугъу ашІыщтыгъэм щыгугъынхэр ухыгъэу ары. Ау Сахьидэ а гугъэр иІэжьыгъэн фаеп. КІалэр къахьыным ар фэчэфыпагъ. Арыти, Аминэт ащ дыригъаштэу еупчІыгь:

— Сыдигъуа тызыкIо хъущтыр?

— Неущ тыгъакіу. Шъхьапырэцэ дэхэціыкіу горэ къыхэтхыщт. Ау кіала, пшъашъа? — къэупчіагъ Сахьидэ.

— ТыкІомэ тетыубытэн.

Зэгъолъыжьхэми, Сахьидэ кlалэр къызэрахьыщтым игугъу ышъхьэ имыкlэу, чъыен ымылъэкlэу щылъыгъ. Шъыпкъэр пlощтымэ, ежь Аминэти джы ащ ишъыпкъэу егупшысэщтыгъэ, кlэлэцlыкlу унэм исы хъумэ ищыlэкlэ-псэукlэ зэрэзэблэхьущтыр къызышlуигъэшlыным пылъыгъ. Загъорэ Сахьидэ ошlэ-дэмышlэу шъхьантэм ышъхьэ къытриlэтыкlыгъэу, остыгъэр гъэкlосагъэу шlункl нахь мышlэми, Аминэт ынэгу къыкlаплъэу, ыгу бырсырэу къыlощтыгъэ:

— Oшla, сэ дэгъоу сыгу къэкlыгъ... Янэ-ятэ шъыпкъэр тэрэу ышlошъ гъэхъу-гъэным тетэу шlыгъэн фае.

— Ар тау́щтэу пшІыщ́та?

Джащ тетэу егупшысэхэзэ рахъухьагъэр ары: къахьыщтым анаlэ зытрадзахэрэм, воспитательницэхэми араlонышъ, кlэлэцlыкlум ятэ-янэхэр фронтым щыlагъэхэу, къэкlожьыгъэхэу, кlалэм къылъыкlощтхэу раlонышъ, фагъэхьазырынэу ары. Етlанэ ежьхэр зыкlорэм, якlэлэцlыкlу къагъотыжьыгъэу аlозэ, къахьыщт.

Джащ тетэу Аминэтрэ Сахьидэрэ кlуагъэх детдомым. Зы ны ыфэпагъэх пlонэу, ящыгъынхэр зэфэдэ закlэу, къэбзэ цlыкlухэу кlэлэцlыкlухэри пшъэшъэжъые-хэри тыгъэпсыр зыдэкlэгъэ садым дэтыгъэх. Воспитательницэм шъхьангъупчъэмкlэ къаригъэлъэгъузэ къариlуагъ:

(КъыкІэлъыкІорэр я 4-рэ н. ит).

АР-м и Къэралыгъо шlухьафтын къафэгъэшъошэгъэным хэлэжьэрэ loфшlагъэхэр

Дэрбэ Тимур и «ГъэшІэрэ лъэпэчІас»

Къызэрэсшюшырэмкіэ, писателым ифэшьошэ уасэр фэпшы зыхъукІэ, Іофыгъуабэмэ уакъыпкъырыкІын фае. Мыщ дэжьым сэ апэ изгъэшъыщтыр ежь усакор лъэхъанэу зыщылэжьагъэм, моднэшхоу джы къызэрежьагьэу, социокультурэ гъэпсык эзэхэльыкі у ихэгьэгу щыгьэпсыгьагьэр ары. Ятіонэрэмкіэ, Тхьэм ынэтlэгу къыфыритхагъэмрэ Іахьыгъо гъогууанэу ЩыІэныгъэм къыфигъэнэфагъэмрэ, къиным щымыщтэу, къызэринэкІыхэзэ, ежь усакІом щыІэкІэ-псэукІэу зыфишыжыыгыр ары...

Дэрбэ Тимур къуаджэм къыщыхъугъ, еджапІэм щеджагъ. Нэужым филологическэ, литературнэ еджэпІэшхохэм шІэныгъэ ащызэригъэгъотыгъ. Усэхэр зыдэт тхылъ 11 къыдигъэкІыгъ. Урысыем иписательхэм я Союз хэт. Ихэгъэгу хьалэлэу фэлажьэ, хэтрэми гур фызэlу-

... ІэнатІэм, аю, цІыфыр зэрехъокІы, Ишэни шыблэ гырзэу къызэокІы. Сэ, хэты щыщми, цІыфыр сэгьэльапІэ, Къысщыгугъыгъэм фэсэщэи сапэ... («Сыкъызэрэкloy лІыпкъым сихьэгъагъэшъ»)

Классикым зэриlуагъэу, «служение лире дерзновенной» къызщежьагъэри ицІыкІугъу. ЕтІанэ зигъэсэпэтхыдэ къабыл къыфэхъущтыр усэкІошхоу Бэрэтэрэ Хьамид: «УсакІо пхэкІынэу сыоплъышъ ары мыщ фэдизыр къызкlыуасlорэр». «В них — Дэрбэм истиххэр ары! (Авт.) — есть «вещество поэзии»...» ЗэлъашІэрэ урыс поэтэу Юрий Кузнецовыр арыгъэ Москва, литинститутым, мырэущтэу къыщызыІощтыр. АІ-анасын, мы щымыІэжь цІыфышхохэм, Бэрэтарэми, Кузнецовыми, къалъэгъужьыгъагьэмэ тхылъэу мы непэ тызтегущы Іэрэр!

Сыгу къыдэджыкІы: «Ары, Хьамед, зэкІэми тыпфэраз, уикъинлъэгъу хьаулые хъугъэп, Дэрбэ Тимур усакІо хъугъэ! КъызэрыкІоп, усэкІо Іэпэ-Іэсэ дэд! Ипоэтическэ макъи лъэшы. Усэ зэхэлъхьэкіэ-гъэіорышіэкіэ гъэнэфагъи ежь иунаеу ыІэ къыригъэхьагъ. Адыгэм иблэкІыгъэрэ непэ щыІакІэу иІэмрэ

— арых анахьэу темэ шъхьаІэу тхыгъакІэмэ ащыпхырищырэр».

...Аужырэ жьыкъэщэгъур, ар псынка, хьаумэ, къина,

Ахърэтым упэблагъэу дунаим ар ыгъуна?

ЗэхешІа шъуІуа сабыеу, быдзашьоу псэр зыхэкІырэм,

Ны хьадэм ибыдзыщэ к Іэхъопсызэ зы Іэк Іэк Іырэм...

«Аужырэ жыкъэщэгъу» зыфиlорэ усэм щыщ мыр, гур къегъэузы. Стамбол икІыжьым цІыфэу хэкІодагъэр, лъэпкъым хьазабэу пэкlэкlыгъэр нэгум къыкІегъэуцожьы.

Ежьагъ лъэпкъ егъэзыгъэр Тыркуем икІыжьынэу, Ежьагь ар рагьэзыгьэшь, хы Іушъом ек Іол Іэжьы, Хьазабыр зыщэчышъурэр тырку къухьэм итІысхьан...

Адыгэм итарихъ Дэрбэм усабэмэ къащыреІотыкІы, къыткІэхъухьэрэ ныбжьыкіэхэм ахэр Іэпыіэгъушіу афэхъущтых: «Лъыпсыр щычъагъ ощнэly лъагъом», «Гур мэузы сыхаплъэшъ хы ШІуціэм», «Лъэпкъыжъэу чіышъхьашъом тытет», «Тикъушъхьэмэ къячъэхых нэпсхэр», тарихъ поэмэ цІыкІоу, ау имэхьанэкІэ ин дэдэу, лъэш дэдэу ушъагъэу «Тыгъужъыкъо Къызбэч» зыфиІорэр. Мары иухыпІэ:

Мыжъужьырэ осхэр къушъхьэшхом тельых.

Игъаш Іэ Тхьэм к Іыхьэ ыш Іыгъэу, Исыджи ом хэкІокІагьэу,

Тыжьынэу уашьом къыхэпльы. Тыгъэм пэжъыурэ ос шъхьашъор Тельашьок Іэ зыщимыгьэхьоу Бгъэжъышхом къеплъыхьэ уашъор,

Къушъхьэтхыри изы нэплъэгъоу... Къушъхьэ бгъэжъым яхьщыр усакІори, зы тхыпхъэ цІыкІуи нэрызы ышІырэп, икъушъхьэ сыджхэр къызэпеплъыхьажьых, икъушъхьэ гупшысэхэр зэрегъэзэфэжьых, непэрэ бгырысхэм апашъ-

хьэ къырелъхьэ: мардж, зыщыжъугъэ-

гъозэн, шъушІэн фай, еІо, шъулъэпкъ итарихъ.

ЫпшъэкІэ къызэрэсІуагъэу, усакІом ымакъэ пкъыеу уцугъэ, художественнэ пшъэрылъэу зыфигъэуцужьырэр ыгъэцэкІэжьын, гупшысэр икъукІэ къызэ-Іуихын ылъэкІынымкІэ идунэееплъыкІи зэрифэшъуашэу пытагъэ. Мыщ фэдэ тхыгъэхэм ежь Дэрбэ Тимур иlэкlоцl дунае, идунэезэхэшІыкІ зыфэдэхэр шъыпкъэгъэшхо ахэлъэу ахэолъагъо; дэхагьэр, цІыфхэм ягушхоныгьэ-гухэхьоныгъэ зэфыщытыкІэ инхэр — пстэури къахэшІэтыкІых. Мы усэ цІыкІум шъунаја тешъозгъэлзэн:

Къефэхыгъэх ошъогум жъуагъохэр, Ощхыцэу чІым тетэкъуагъэх. Е зырызэу ахэр тэкъуагъэх, КІосагьэх къэмыблэжьынхэу. Зым гъаш Іэм насып къыфихьэу, Зым хьафкіэ гьашіэр зэрихьэу, Уахътэр зэхэк Іухьагъэу Пщагъэхъоу...

Джыри мы сатырэ заулэм: Сыкъизыгъ сэ бэрэ уанэм, ары, Ау ныбджэгъухэр зэкІэ сигъусагъ, Ахэр къыспыльыгьэх, сагьэшІуагь...

Арышъ, усэр зыфэстхыгъэр, сикlал, оры!

ПшІэнэу Тхьэм изафэ зэрэщыІэр, ПшІэнэу — къыппыщыль хъущт къэблэжьыгъэр,

ПшІэнэу узкіыщыіэр, узфыщыіэр, ПкІэнчъ мыхъунэу гъашІэу къыуатыгъэр!

(«Гур зыкюдрэм»).

Герой шъхьа!эм лъфыгъэу и!эм джащ фэдэ гъэсэпэтхыдэ фишІы шІоигъу...

Джыри зы «сатыриплІ»:

УкІытэныр шэн дахэми, джы нахьыбэр нэпІый, Адыгагъэ зыхэльэу къэнэжьыгъэр

Мэк Іодыжьы къошныгъэр, цІыфым цІыфыр ипый,

Аущтэу щытми, къысщэхъу — цІыф дэгъур нахьыб!

Мыхэми, нэфэшъхьаф усэ хэшыпыкІыгъэхэу тхылъым къыдэхьагъэми образнэ къэlуакlэр, метафорическэ гупшысэкІэ шІагьор зэращыгьэфедагьэр, ащ дакіоу уехъопсэнэу гражданскэ гушхоныгъэ-гуетыныгъэ иныр зэрахэлъыр Тимур шІуагьэкІэ фэпльэгьу хъущт. Ары, сызэрэщыгъуазэмкіэ, мыщ ыпэрэ тхылъхэми а шыкіэшіум бэрэ уащыіокіэ.

ИкІ эухым «Хым иныдж» зыфиюрэ поэмэм гущыіэ заулэ къесіуаліэ сшІоигъу. Поэмэ шІагъу. Тэ, адыгэхэм, тищыкІэгъэ дэд! Адыгагъэмрэ адыгабзэмрэ ялыуз афэгьэхьыгь. ЛъэпкъымкІэ Іофыгьо ин дэдэу сэри сэлъытэ. Поэмэм пшъэрылъэу щызыфигъэуцужьыгъэр, къызэрэсшіошіырэмкіэ, Дэрбэм Іупкіэу зэшІуихыгьэ. УеджэнкІэ гъэшІэгьонэу ыгъэпсыгъ. Мыщ фэдэ сатырэхэр къыхэзгъэщмэ сшІоигъу:

АдыгэкІэ уеджэнэу, Иадыгабзи иеу, Ихабзи ыгъэцакІэу Плъытэнэу адыгэл Іэу Бэдэдэ къытхэмыт, Бгъотыщтыр изышъан...

Ау щытми, гукІодыгьо щымыІэ фэдэу, поэмэр мырэущтэу еухыжьы:

Гущы Іэу «адыгабзэр» Типшъэрылъ шъхьа І у щытмэ, Адыгэу тыдэ щыІи А Іофым рыгьозэщтмэ,

Хы ныджри къушъхьэ пк ашъэм Зэгорэм ІукІэжьын,

ЛІэужмэ янэфапІэу

Лъэпкъ тыгъэр къепсыжьын!

ТхылъыкІэм усакІом «ГъэшІэрэ лъэпэчlас» ыlуи шъхьэу фишlыгь. «Лъэпэчlасэр» машlо зыхэлъ къашъоу, адыгэ лъэпкъым гъэшІэным игъус. Тхылътедзапіэм аннотациеу къыфишіыгъэм къызэрэщиlоу, тхылъыкlэр «адыгэ поэзием изы нэкlубгъуакlэу хъунэу» сэри къысшІошІы.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо премие «ГъэшІэрэ лъэпэчІасэм» тефэу сэлъытэ.

> ЦУЕКЪО Юныс. Народнэ писатель. АР-м и Къэралыгъо премие тІогъогогъо илауреат.

<u>අපෙරයෙන් වෙන් අපෙර අප රෙන්න යෙන්න අපෙර අප රෙන්න අපෙර අප රෙන්න අපෙර අප රෙන්න අපෙර අප රෙන්න අප රෙන්න අපෙර අප රෙන්න අප</u>

зы бжыб.

Ныхэр

(КъызыкІэльыкІорэр я 3-рэ н. ит).

 Шъуяплъ, джары тикlэсэ ціыкіухэр. А уахътэм илъэситІурэ ныкъорэ-щы фэдиз ыныбжьэу кІэлэ нэшхъо шъхьэцыф цІыкІу къахэлъэти, самолет сурэтыр ыІыгьэу, ыІупшІэхэр хъураеу къыІуигьэкІызэ, къачъэу фежьагъ, етІанэ къызэтеуцуи, самолет цІыкІум пикировать ригьэшІи, дигьэбыбэежьи, ечъэжьэжьыгь. Зыхэтыгъэ кlалэмэ ахэмылъэдэжьызэ, ошІэ-дэмышІэу къызэтеуцожьи, къызэплъэкІыгъ. Аминэти Сахьиди къызэращыхъугъэр кlалэр ежьхэм къяплъэу, анэхэм къакlаплъэу, къылъэгъухэу ары. Апчыр азыфагоу зэрэщытыри щыгъупшэжьыгъэу Аминэт кlалэм lэ фишlэу, фэмыхъоу ыжэ къыдэкІыгъ:

· А нэшхъо цІыкІу, мо къаплъэ! Юрик ар, — ыІуагъ воспитательни-

цэм. Шъхьангъупчъэм зыІохьэхэм, Сахьиди Аминэти, зэупчІыжьыгъэхэм фэдэу, а зы гупшысэр агу къилъэдэгъагъ: «Тара мо кlэлэцlыкlу заулэм ащыщэу апэу къяплъыщтыр?» Джы кlэлэцlыкlур апэу къызыщахэлъэтыгъэм щегъэжьагъэу Сахьидэ ащ ынаІэ тыридзагъ ыкІи,

гъэшІэгъоныгъэр, къызыфэкІуагъэр а кІэлэ дэдэр арэу къыщыхъоу хъугъэ. Ежь иІэмэ шІоигъо кІалэу зэгупшысэщтыгъэу, нэпІэхъым хэтыгъэр джы ылъэгъугъэ фэдэу къыщыхъугъ.

КІалэхэр шхэнхэу столовэм зыщзэхагъэтІысхьэрэм, воспитательницэм Юрик ятэ-янэхэр къызэрэлъыкощтыр рионэу, ащ ыуж Аминэтрэ Сахьидэрэ къихьанхэшъ, якlалэ агъотыжьыгъэу ащэжьынэу арыгъэ.

КІалэхэм шхэныр зыщаухыным, воспигательницэр гушюзэ къычахьи къыГуагъ:

Юрик, уятэрэ уянэрэ фронтым къикІыжьыгъэхэу, къызэрэкІожьыгъэхэр

Юрик зэхихыгъэр ышІошъ мыхъу фэдэу тіэкіурэ къаплъи, пхъэнтіэкіум къепкІэхыгъ.

— Папи, мами, ара? Тэ щыІэха адэ? ТІысыжь, Юрик, шІэхэу къэкІощтых

ахэр, телефонкіэ къэгущыіагьэх. Юрик ипхъэнтІэкІу тетІысхьажьыгъ, ау шхэн ымылъэкІэу воспитательницэм еплъыщтыгъэ, пчъэмкІэ плъэщтыгъэ. дехихшимеждя имеху/ми/шеле/м еддА агьэтІыльыгьэу къаплъэщтыгьэх, къэупчІэштыгъэх:

- Юрэ ипапэ капитана?
- КъакІомэ шъулъэгъун.
- Мамэ санитарка, летчица?

- Танкым исыгъэха?
- Орденхэр яІэха?
- Сэ сянэрэ сятэрэ къэкІожьыщтхэба?
- Сэ сятэ полковник, шъошІа, танкист!
  - Сэ сипапэ командир!..

Пчъэм къытеуагъэх. Воспитательницэм пчъэр Іуихи, «пожалуйста, заходите» ыІозэ Сахьидэрэ Аминэтрэ рищагьэх. ЗэкІэ столым пэс пстэур зызэдельэгъум, Аминэт зы нэгъэупІэпІэгъу горэм щэчыр ыгу къилъэдагъ: зыгорэкІэ Юрик ахимышІыкІыжьыкъомэ. Ау а дэдэм ыгукІэ ар къышІагъ, ечъэлІагъ: - Джары, сишъэо цIыкIу, си Юрэ

ціыкіу, тыкъэкіожьыгъ. КІэлэціыкіур къечъэліагъ, ащ Іаплі

рищэкІи, къыІэтыгъ, ынэпсхэр къышІокІуагъэу ащ ебэугъ. — Адэ папэ къэпшІэжьырэба? —

еупчІыгь ар кІалэм.

- Папи! СэшІэжьы, сэшІэжьы, ыІуи СахьидэкІэ зыфищэигъ.

Сахьидэ, гушІом зэльиштагьэу къэІаби, Юрик ыштагъ. КІэлэцІыкІум ыІэ шъэбэ цІыкІухэмкІэ Сахьидэ ыпшъэ зырищэкІыгь, ынэгу цІыкІу Сахьидэ ынэгу риІулІыгъ, етІанэ тІэкІу зыкъыкІэричи ынэгу жэхэплъагъ, гушозэ къыlуагъ:

– Мой папа! Илъэсищ ыныбжьыгъ кІэлэцІыкІум.

Апэрэ мафэхэм Аминэт къин шlyкlae ыльэгьугь. КІэлэ Іыгьын-пІунымкІэ ышІэрэ шІагьо щыІагьэп, етІани о уильфыгъэмэ, уфэгуІэми, сыдми нахь ушъхьафит, зыгорэ къехъулІэми, уз къеолІагъэми о уигукъау, уилыуз нахь, цІыфмэ ашІошІыщт, аІощтыр угу къэкІырэп. Мыдрэ кlалэмкlэ ари къыхахьэщтыгъэ. ЕтІанэ, апэ зэмыгупшысэгьэ къиныгьохэри къыкъокІыхэу аублэгъагъ. ТІури ІофышІэ макІох, хэта кІалэр къызылъэхэунэштыр? Шъыпкъэ, апэрэ мэфэ шъыпкъэм Сахьидэ кІуи Аминэт ипро-Іуатэм, ащ мэзэ отпускыр къыратыгъ. Ау отпускыр уухымэ сыдэу пшІышта? Ащи шыкіэр къыфагъотыгь. Аминэт ятіонэрэ сменэ заригъэшІыгъ — Сахьидэ къызыщыкожьырэм ежь юфышіэ кющтыгъэ.

Ау анахь къиныгъэр ахэри арэп. КІэлэцІыкІоу къахьыгъэм ишэн джыри икъоу ашІэщтыгъэп, ищыІэкІагъэм, къырыкІуагъэм щыгъозагъэхэп. КІэлэцІыкІур шэнычъагъэп, бзэджагъэп, ау загъорэ анахь иным гупшысэр къызэрэтеорэм фэдэу ащ гупшысэ къытеоти, Іупчъапчъэ фэдэу, зыгорэхэр ынэ зэрэкlэкlырэм гу лъыптэу хъущтыгъэ. А уахътэм ар чэфынчъэу, ыныбжь емылъытыгьэу нахьыжъышъо теоу, ынэгушъхьэ ціыкіухэр иуагьэ фэдэу Аминэт къыщыхъущтыгьэ.

(Икіэух я 6-рэ н. ит).

эсэгэсэгэ 💥 🛠 Лъэгъо нэф 💥 🛠 эдэсэгэ

26 2 C 26 c

ПцІэ ўмыухъумэжь

Ор-орэу пцІэ оухъумэжьмэ, ЦІыфмэ уакъыхэщын. ШъхьэкІафэ ом зыфешІыжьмэ, Имафэ мафэу рищын.

Джащ фэдэу ичэщи чэщын, Имази зыщырищын, Зызэпригъазэу пщыхъугъэми, ИшІэжьи къэнэн лІэжьыгъэми...

ЦІэ дахэ зыфэзышІыжьрэм, ЦІыфыгъэкІэ ар къэзылэжьрэм, Зэфагъэр гъусэу иІэн, ЦІыф жъугъэми агъэлъэпІэн!

АгъэлъэпІэщт, тидунае Ащ фэдэмэ боу ащыкІагъэшъ, Ащиухъумэщт иошъу-уае, Хэхыгъэмэ ащыщэу хъугъэшъ...

Ор-орэу зымыухъумэжьи, О пшІагъэр пкІэнчъэ мыхъун. Дышъэпсэу узщымыхъужьи, ЧІым дышъэу ущалъэгъун.

E ар шІульэгъу, е ар гухахъу

Е ар шІульэгъу, е ар гухахъу, Е гур зыгъашІорэ нэплъэгъу, Ар къэбырсыры гухэлъышІоу, Гъэтхэ дунаим имэІэшІоу.

ЛІыжъ ІантІырахьоу кІыр кІожьыгъэшъ, Мылышъэ минхэр тэкъожьыгъэшъ, Жьы шынэгъакІэм фабэр макІэу КъышІухелъэсы мышъхьэгъачэу.

Къэущыжьынба хэти, сыди, Зэхэтхыжьынба бзыу орэди, Къырихьыжьагъэшъ гъатхэр псыхъоу Зэпэжъыужьышъ тыжьын хъагъэу.

ЧІым изэлъагъэхэр мэкІыжьых, Къэгъагъи уци къытекІэжьы, Тиджэнэт уахътэ къытфэсыгъэу Тыщэтхъэ гъатхэм гъэкІэсагъэу.

Е ар шіульэгъу, е ар гухахъу, Е гур зыгъашіорэ нэплъэгъу, Ар къэбырсыры гухэлъышіоу, Гъэтхэ дунаим имэіэшіоу.

Іуаутыжьы нэпкъхэр

Джыри мачъэх,
Мачъэх псыхъо чъэрхэр,
Къэуцун гухэлъи ямыlах,
Іуагъэзыкlзэ,
Іуаутыжьзэ
Нэпкъхэр
Насыпышlо мэхъух,
Шъхьафитлъыхъух!
Зэбгырэчъых,
Шъофмэ арэлъадэх,
Зэрэфаех,
Ехьыжьэгъэ дэдэх...

Сэри а псы чъэрмэ боу сяхъуапсэ, Апхырэчъхэшъ занкlэу чlым игъашlэ, Садэзечъэ, Сакlэмыхьэу сыдми, Сесэу сlоми, Псым ычlэгъ сэхъужьми, Зи сфэгъэхъурэп,

Адэ ба мы чіышъхьэм къытенагъэр, Псыхъо чъэрэу, Гухэм арылъадэу, Псэ укъэбзэу нэфым къыхэнагъэр?

Шъэфыр гъусэшіоп

Тидунае шъэф закlэу зэхэлъэп, Ушъэфыгъэм шlу lофэу зи хэлъэп, Шъэфыр зиlэм гъусэ уфэхъумэ, Уахэзынба псынкlэу ныбджэгъумэ.

ШІум уфащэу ущызгъэlагъэхэр, Сыхьатмафэ уезыгъэжьагъэхэр, Пыдзы пшІыных зыуушъэфыжьмэ, Джаущтэу нурэмэ пшъхьэ ахэпхыжьмэ.

Благъэх пшюшізэ пчыкізу хъужьыных, Чыжьэх пшюшізэ піэкіэкіыжьыных, Ау шъэф гъогум утезыщагъэхэр Къыпкіыгъущтых, узгъзунэхъугъэхэр...

Шъхьафит хъуна шъэфэу гум илъыр, Ар зы бзыоу ом ибыбэна? Сабыигъом щыщ къангъэбылъыр Зыгу имыкІрэм зыфэІэтына?

Зыгу мыкlодрэм

ОшІум ыуж уае, Уаем ыуж ошІу, ЗыкІу кІодыгъэм пае ЗэІохьажьы уашъор. Зыгу кІодыгъэр плъэжьрэп, ЧІышъхьэр ылъэгъужьрэп. Ау зыгу мыкІодыгъэр ИкІыжьыщт кІодыпІэм.

Икіыжьыщт кіодыпіэм, Дэкіоещт къушъхьэшхом, Зэу фэдэщт чіыгушхом, Зэу фэдэщт ціыф лъапіэм.

Сыдэу ащыхъугъэми, Лъагэу зиlэтыгъэми, Е къамзэгум фэдэу, Ыгуи зэгоутэу, Чlышъхьэм иlорышlэу, Къин ылъэгъузэ щыlэу, Сыдми къэнэжьыгъэми, Жьыбгъэм ыхьыжьыгъэми, Ошlур ащ илъагъу, Гъашlэр ишlулъэгъу!

Джащ пай сэlо непэ: Тэжъугъэухъум тынапэ, Ошlум ыуж уаешъ, Уаем ыуж ошlушъ... Зыгу мыкlодрэм пае Къызэlокlышъ уашъор, Къэнэжьыщтышъ гъашlэр!

Щыгъынэу зыщылъ

Щыгъыныр насыпэу цыфым зыщелъэ, Насыпри щыгъынэу бэмэ къащэхъу. Арынчъэр кlымафэм чъыlэ егъалlэ. Шъхьэегъэзыпlэм гугъапlэу лъэхъу.

Сабыир плъэгъумэ лъапцізу къэнагъзу Ублэкіышъуна джэдыгур пщыгъзу? Угу фэгъушъуна чіэ шъыпкъэм нэсэу, Угу ептышъуна псэнчіэм нэбгъэсэу?

Гугъу емылыгъэм удэмыліэжьэу, Уикъэрэбгъагъэ уимыгъэпціэжьэу, Укъэнэжьыгъэмэ уціыф, улъаг! Пціэ хьарыф дышъэшъ, ащ о рыпаг!

Щыгьыныр шъуашэ, зэмкlэ цы фабэшъ, Щыгьы сабыим быбынба ар пцlашхьоу! Быбынба тыгьэм бэрэ фэблагьэшъ, Зыпсэ зихыемэ анахь лlэхъупхъэу!

Щыгъыныр сыда, сыдкіэ былыма? Зыіони макіэп, сэшіэ, къэхъун. Ау ар пщымыгъмэ, кіыр ипхышъуна? Пціанэу укъанэмэ, уунэхъун. Армэ, насыпыр сабыим щылъи, ГъашІэр егъэшІэфэ къыпфэрэзэн. Тепхыщт хьазаби, къинэу пыщылъи, Джащ пай тхьэлъэІур къыпфигъэзэн!

Хабзэр чъэкІыгъэ

1962-рэ илъэсым лажьэ зимыlэ ціыфхэу Новочеркасскэ щаукіыгъэхэм афэгъэхьыгъ

Хабзэм щыгугъхэу цІыфхэр къыдэкІых, Ау чъэбзэжьыгъэхэу псыхъоу зэхэчъых. Зэхэлъэдэжьхэшъ зы хы орышхоу Къытеох пчэгум зэфагъэм лъыхъухэу!

Ау хабзэр щтагъэ, хабзэр чъэкlыгъэ, Гъунэм нигъэсэу ычlэ чъэпхъыгъэ, Іэшэнчъэ цlыфмэ апэуцужьэу, Лъэпкъэу зыщыщыр къыримыдзэжьэу.

Тыгъэнэбзыйхэр нэм къыкlэджагоу, Адэ дунаир сыдэу дэхагъа? Сабый лъэрыкlомэ пчэгур яджэгоу, Адэ ямафэ сыдэу тхъэгъуагъа?

Ащ фэдэ уахътэм ныр губжышъуна, Е чіым ынапэ щызэкіокіына? Жьыбгъэм ымакъи щызэхамыхэу, Тарихъым идеси зи къыхамыхэу?

Чъыгыжъ къутамэмэ цlыкlухэр атесых, Хъущтыр амышlэу рэхьатэу щысых, Мыдкlэ дзэкlолlхэр куп шъхьашъоу маох, Кlэлэцlыкly цlынэхэр къыраутэхых.

Сабыйхэр чъыгмэ къятэкъохыгъэх, Лъыпсыр къапычъэу чІышъхьэм тефагъэх.. Ар рамыгъэкъоу цІыфхэр аукІых, Ящылычыщэхэр атырапхъанкІэх.

Хабзэр хэбзэнчъэу, хабзэр укlакloy Ынэгу ціыф купым къыфырихыгъ! А нэгур пчыкіэу, а нэгур шіункіэу Гоу узрэ пэпчъы джы зыдиіыгъ.

Намысынчъэ насыпынчъ

Ыгу къэкlыжьэу ышlэгъагъэр, ыгъэхъагъэр lанэм пэсхэр егъэдаlох ешъокlожъым. Инамысэу иблэкlыгъэ къыхэнагъэр Тыгъэ бзыеу къыхэпсыжьы джы аркъыжъым.

Нэ ишъугъэмэ жъыу тlэкlур къакlихыжьэу Икlэлэгъум бэлахьыгъэу къеlотэжьы. Джыри пагэу, иныжъ фэдэу зыщыхъужьэу Пкъэу шlосысрэм лъэбэнэжьы, зырещыжьы.

ЩыІэныгъэу къызхэзыгъэм зыфидзыжьэу Ащ ытхыцІэ шъо къамыщкІэ реутыжьы. Дунай нэфэу зыхэтыгъэм фигъэзэжьэу Псэужьыным щыгугъыжьрэп, зелъэхъэжьы.

Іэм-лъэмыгъэми, ліышхуагъэми зэгорэм Чіэм нэсыгъэшъ, Іэджэ-лъаджэу къэнэжьыгъ. Алъыджагъэми зыхэтхэм гъэшіэ реным Зэхахыщтэп, ахэм гъашіэр рашъужьыгъ.

Ахэм гъашіэр къэдзэ-надзэ рашіыхьагъэу Пыз-нэз закізу зэхагъапкіэ ящыіакіэ. Ешъокіожъри зы ныбджэгъоу ахэхьагъзу Бэшэрэбкіэ егъэфабэ ыгужъуакіэ.

Намысынчъэ насыпынчъэу мэlупчъапчъэ, Алахьталэм нэлат рехы, егъэмысэ. Ау ежь ышъхьэ зи фихьыжьрэп, ежь лlы шlагъу, Чэф ыгъотмэ, зэкlэ, зэкlэ ишlулъэгъу!

ДЭРБЭ Тимур

Уашъор нэкlы, бгъэжъэу пшъыгъэм Ытэмитlу щыбыбэтэжьрэп. Ощх нэужэу чlыгу гъушъыгъэм Жьау бэлахьыр тыридзэжьрэп.

Уахътэр фэкіошъ пчыхьэшъхьапэм, Тыгъэм зешіы къушъхьэ кіыбэу. Зиутіыіужьэу къэгъагъ тхьапэм Зыфещэи чіым зы Іубэу.

Сакъыныгъэр къызхагъафэу, Хьэкlэ-къуакlэхэр мэзекlox. Мэз мэкъамэр зэрагъафэу Атхьакlумэхэр мэдаlox.

Зыр нэмыкіым ешэкіожьы, Самбырыгьом ар Іэшіэхышъ. Мэзри пчыхьэм мэгьолъыжьы, Зичэзыоу къэумэзэхышъ.

Тидунае хырыхыхьэу, Пшысэм фэдэу зэхалъхьагъ. Тэ тыцІыфышъ, зыщытплъыхьэу, Ар зэдгъашІэу тыхэхьагъ.

Ау дэхагъэр нэм фэукlочlрэп, Икууагъэ къыфэубытрэп, Зы орэдэу псэм дежъыу, ЧІыри жъуагъоу ом щэжъыу...

Тагъэпщынэжьы тихэукъоныгъэмэ, Е лъагъом мыжъоу тетымыдзыгъэмэ. Дзыгъуаеу пшІошІызэ зигъо блэкІыгъэу Іуашъхьэ тфэхъугъэр къыддэкІо ткІыгъоу...

Іуашъхьэ тфэхъугъэр корэшъу лъэгэшху, Пкъым къыхэнагъэу зы гу гъэжау. Зи тфеш!эжьынэп, къыддыщы!эн, Гъаш!эу къэнагъэр къыддигъэш!эн.

Ау ощхыр къещхмэ, къещхмэ ощх нэпсэу, ХэкІухьажьынба псэм зигъэежьэу, ЫмышІэгъагъэр ыгу къыгъэкІыжьэу, Неущрэ мафэм фэкІонба лъапцІзу.

Фэкіонба лъапцізу чіыр зэхишізнэу, Лъэгу упцізныгъэмкіз пщыныр къышізнэу. Тымышіыжынэу зи хэукъоныгъэ, Тыщырэзэнэу тищыізныгъэ.

Насып зимыlэм къызшlуегъэшlы иlэу, Ежь зэрэфаем фэдэу тхъэжьзэ щыlэу, Икъини егъэбылъы, еушъэфы, Инэгушlуагъуи ренэу гур ещэфы.

О пшіэрэп, сэри сшіэрэп зыщыкіагьэр, Щыгьына, мыхьамела ищыкіагьэр, Е ыпсэ лъыіэсынэу гьэшіо псальа? Е гупсэм фэзэщыгьэу пкіэнчьэу фабла?

Иунэ сабый макъэкlэ ушъагъэп, Ятхъагъуи ягуузи зэхишlагъэп, А цlыкlумэ, ау джыри акlэхъопсы, Фай хигъэфэнхэу ахэр итыгъэпсы.

Ау уахътэр шы жъалымэу къыфычlэкlы, Иуанэ зыримыдзэзэ lэкlэкlы, Гухэлъхэр ащ дыкlыгъоу мэкlодыжьых, Къохьажьрэ тыгъэм ахэр дэкlотэжьых.

Насып зимыlэм, сэшlэ, фэшlыгъуай, Ищыlэныгъи ащ зэхэфыгъуай, Ау тыдегъаl, ныбджэгъур, къин хэфагъэм, Насыпым дэгуlагъэм, ащ фэягъэм...

Чъэры сэ сыхъунэп...

ସେ ୧୯ ସ୍ଟେମ୍ବର ୧୯ ସ୍ଟେମ୍ବର

*** Λ ъэгъо нэ ϕ **** эсе сас сас сас сас сас сас Λ

Ныхэр

Ащ фэдэу зыхъукІэ ежь Аминэти нэку-нэпсэу, ышІэн ымышІэу Юрик цІыкІум ІуупчІыхьэщтыгъ, еубзэщтыгъ, зыфаер къыригъаюмэ шюигъоу пылъыщтыгьэ, ау кІэлэцІыкІум зи ыІощтыгьэп, тхьаусыхэщтыгъэп, зыпарэми фаеуи ыІощтыгьэп, чэфынчьэу ышьо пычъыгьэу ерагъэу къэщхыпцІыти, ІаплІ къырищэкІыщтыгьэ. Джащ тетэу ыбгьэ кІиубытагъэу, ышъхьэ цІыкІу Іэ щифэмэ, зэрэхъугъэри ымышІэу ыгучІэ шъыпкъэм къикІыгъэ мэкъэмэ дахэм итэу зыгорэхэр къыфипчъызэ, кlалэр чъыещтыгьэ. Ар зычъыерэм, Аминэт къэхъыенкІэ щтэу бэрэ ежьыри щыльыщтыгьэ. Сабый ціыкіум ынэгу еплъэу, ащ ыіупшіэ плъыжь ціыкіуи, ынэпцэ бзыфышъо ціыкіуи, ынатіи, ыпи іэ ащифэ шіоигьоу, ябэу шІоигъоу, ау зиІажэу бэрэ къыхэкІыщтыгъэ. КІэлэцІыкІур чъые пэтзэ ынэгу къызэблэхъущтыгъэ: зэм ащ щхыпціыр, гушіо нэфыр къечъэщтыгъэ, ыІупшІэхэр къэхъублаблэу зыгорэ къеlo піонэу къэхъущтыгъэ, «мама» ыіорэм фэдэу Іаджыри Аминэт къышІошІыгъ, ар зэхихыгъапэу къыщыхъугъ...

КІэлэцІыкІу лъэмакъэу коридорым къыщыІугъэм Аминэт зыкърегъэпхъуатэ, сыхьатым еплъы, ау джыри сыхьатыр ныкъокІэ пшІым кІогъэ къодый, Юрик къэкожьынкіэ сыхьатитіурэ ныкъорэ щыІ. Гупшысэхэр нахь зытригьэун ихьисапэу адрэ унэм макІо пщэрыхьаным фежьэ. Ау ынэ упіыціагьэу зыщэлъым зэгупшысэщтыгъэхэр джыри пыкlыхэрэп. Апэрэм фэдэу, зэкlэлъыкloy щымытхэу, джы хэо-хапкІэу гупшысэхэр къэтэджых. Унэм ит пкъыгъоу зэплъырэм пэпчъ, заІэрэм пэпчъ Юрик ыІуагъэ горэ, ышІагъэ горэ ыгу къегъэкІыжьы.

Мары, буфетым зекІуалІэм, Юрик бэшІагьэу Сахьидэ къыфищэфыгьэгьэ автомашинэ джэголъэ цІыкІур ащ ыкъогъу къотэу ынэ къыпэшІофагъ. Сахьидэ ар къыхьи, коробкэр къызэтрихи, ІункІыбзэмкІэ ыгъэпси зетІупщым, кІэлэціыкіум ыіогъагъ:

- Папа, ошІэжьа адэ, джащ фэдэу кІоу танк къызэрэсфэпхьыгъагъэр? – Адэ! — ыІуагъ Сахьиди, — фронтым хэкІодэгьэн фае ар.

Сабый ціыкіум ежь игъашіэ тіэкіоу къыхьыгъэм иІэпэ-цыпэхэр загъорэ ыгу къызэритэджэжьырэ, сурэт зэфэшъхьафхэр зэрипхыжьынышъ, зэкlэлъыкloy зэкlэ къышІыжьын ымылъэкІэу, ау а гъашІэм щыщ хъугъэ-шІэгъэ зэфэшъхьафхэр ыгу къызэринэжьыгъэхэр бэрэ къыхэпсыштыгъэ...

Зэрэхабзэу, Юрик апэу къихьажьыгъ. Ар чэфы дэдагъ. Аминэти зиlажэу, чэфыгьэр къызтыригьэуагь, зэреупчІы хабзэу еупчІыгь:

– Сыд къэпхьыгъэр непэ — пя-

терка, тройка?

- · «Тройк», elo! Четверки сыфаеп пятерк грамматикэмкіи, хьисапымкіи. Мары, — ыІуи столэу Аминэт зыІусыгъэм Іулъади ипортфель цІыкІу тырилъхьи, къызэдихыгъ, тетрадьхэр къыдихыгъэх. ЕтІанэ итетрадьхэр дилъхьажьи, тхылъыпІэ тхьапэу столым тельыр ылъэгъугъ.
- Хэта мыр зытхыгьэр, буквэхэр сыдэу къуащэха?
- Сэры, Юрик. Синэlосэ бзылъфыгъэ горэм тхылъ фэстхын согъагъэ, игъо сифагъэп...
- Адэ сыдэу уитхакІэ фэмыда, о дахэу отхэба, мам!
- Сыгузажъоти, т!эк!у laey сш!охъугъ, ыІуи тхылъыпІэр Аминэт ышти, зэтыриуплІэнкІагь. — НекІо, Юрик, столыр тэгъэгъэхьазыр, папэ джыдэдэм къэкІожьынышъ, тышхэт...

Аминэт ІофышІэ кІуагъэ. ДэкІо машинэм кІэрысыгъ. Ежь ышІэн фэе Іофыр ащ дэгъоу ышІэщтыгъэ, етІани Іофым хэблахьымэ цІыфым гупшысэр нахь зэрэтеурэр ышъхьэкІэ заом илъэхъан ыушэтыгьэу ышІэщтыгьэ. Ау щытми, ежь инепэрэ гупшысэ зышъхьащигъэунэу Іофым зыхигъэщэпэн ылъэкІыщтыгъэп.

Непэ тебгъэкІыми, неущ тебгъэкІыми, неущмыкІэ Іофым кІэ фэшІыгьэн фэягьэ. Тхылъыр ымытхэу Сахьидэ къышІокІыштыгьэп. ЦІыфыгьэм, гукІэгьум узыфакіокіэ, Сахьидэ ліэщтмэ зигъаліэщтыгьэ нахь, ежь ышъхьэ фэгьэкІуатэ фишІынэу щытыгьэп. Ар ыгукІи ышъхьэкІи коммунист шъыпкъагъ, ащкІи ащ ишъэбагъэ теплъэ емылъытыгъэу, теубытэгъэшхо иІагъ, тэрэз къышІошІырэм фыдэхыщтэп ухэтыкІи. Ежь Аминэти иакъылкІэ Сахьидэ ыІорэр зэрэтэрэзыр зэхишІыкІыщтыгьэ, ау, Іофым зыфэкІожьыпэрэм, ыІэ къызэкІихьажьыщтыгъэ. Сыдэу хъуми ар зэригъэцэкІэн фаер ышІэщтыгьэ. Къэзыльфыгьэм икІалэ тепхыныр тэрэзэп, ау таущтэу ежь Аминэт Юрик имы Іэжь эу щы Іэщта? Ар фэщэчына! Илъэситфым ренэу ыбгъэгу кІэсэу ыпІугъ, бзылъфыгъэм ны кІуачІзу зэкІз хэлъыр а кІалэм фигьэзагъэу ащ ыпсэ хэтІагъ...

Сыд фэд шъуІуа а бзылъфыгъэр, даха, Іая, жъа, кІа, гуя, гушІуа — а пстэум яджэуап къэзытыжьын щыlагьэп. АшІэщтыгьэ закъор ар ыкъо зэрэльыхъурэр ары, ащ иупчІэ тхылъ нэмысыгъэу а Іофым тІэкІу нэмыІэми зиІоф хэлъ организации, инэlосэ цІыфи къызэримыгъэнагъэр ары. Ар, бэ шІэн, макіэ шіэн икіалэ илъэуж къытехьащт, къытехьэгъах поми хъунэу щытыгъ.

Ащ икъэбар къязыІуагъэр а воспитательницэу Юрик нэІуасэ къафэзышІыгьэр ары! Ащ инэІосэ бзылъфыгьэу ежь фэдэу пэмык къалэ горэм воспитательницэу детдомым Іоф щызышІэрэм тхылъ къыфитхыгъ. «Ар икlалэ зэрегупшысэрэр, ар ащ зэрэлъыхъурэр зылъэгъурэ цІыфым ыгу мымыжъомэ, нажими минејилеје шв ејумеријували ыльэкІыщтэп», — джаущтэу къытхыщтыгъэ а воспитательницэм. «Сэ слъэкІырэмкІэ ащ сыдэІэпыІэнэу, икІалэ ІэкІэхьажьынэу ары сигухэлъыр, — ыІощтыгъэ ащ. — Ори къызыкІыфэстхырэр, а бзылъфыгъэм иІоф ущызгъэгъозэни, плъэкІырэр хэозгъэшІыхьанэу ары, ащкІэ сыпщэгугъышъ ары. Ащ иІоф зытетыр къэпшіэным пае, сэ ащ дэсшіэгьэ тіэкіум щыщ къыфэсІотэнышъ, етІанэ сэ ащ фэдизэу ащ сызыкІигьэгумэкІырэр къэпшІэщт. Мэзих нахьыбэ хъугъэп ар госпиталым къызычІэкІыжьыгъэр. Апэ зысэльэгьум нью сшюшыгьагь — ышъхьэ фыжьы хъугьэ, ыначІэхэр зэлъагьэх.

Бэ дэдэ зэримыныбжыым гу лъыозгъэтэщтыгъэ закъор ыпкъ игъэпсыкІ ары. НыбжыкІэ гущ тхьамыкІэр, илъэс щэкІ джы мэхъу къодый ныІэп. ИкІалэ зэрэшюкюдыгьэр къызысфемитэм, тхьамафэ фэдиз сымаджэм сыфэдэу сыхэтыгъ. Джыри ар сыгу къэкlыжьымэ сэтхытхы. СикІалэ школым къикІыжьэу слъэгъу къэс, а бзылъфыгъэр сыгу къэкІы. Садэжь езгъэблэгъагъэу исызэ сикІэлэцІыкІоу а о пшІэрэ Сашэу ятІонэрэ классым исыр, итхылъхэр ыІыгьэу къызехьажьым, ащ еплъи бзылъфыгъэм ынэхэр къэжъыугъ, мо гъэшІэгьонэу гукъауи гушІуи зэхэльэу ымакъэ фэдэгушъоу къыІуагъ:

— Сэ си Юрики мыщ фэдиз хъугъэ, ар щыІэжьымэ.

Сэ сшъхьацышъо къыгъэтэджыгъ ар къызэриІогъэ макъэм. Е тхьаусыхэу, е гъэу, пчъэу къыІуагъэми, ащ фэдэу сыгучІэ итІысхьаныгьэп. Сыгу егьуныгьи, шъыпкъэ, ау мыдрэм нэпси къемычъагьэу, огъушхом чІыгур зэрыригьэгъукІэу ащ ынэхэр бэшІагьэу гукъаом ыгьэгъукІагъэхэу, нэпси имыІэжьэу ары сэ къызэрэсщыхъугъэр.

ЯтІонэрэ мафэм къызэкІом, портфель гъожь дахэ кlалэм къыфихьыгъ. Сымыдэу сыкууагь, ау зи къысигъэlуагъэп. Къысфэгубжи, сигъэlэсагъ. Шъыпкъэу піощтымэ, сэри тіэкіу сыщэщтэ. Сыщтэуи арэп, ау ыгу хэзгъэкІыныр сфекущтэп.

Юрик школым зыщычІэхьащтым, госпиталым сычІэльызэ сщэфыгьагьэ,

ыlуагъ. — Ар щыlэжьмэ, тэдэми щырагъэджэн, портфель пае къэнэнэп, мыдрэр сыд пай хьаулыеу щылъына. Иныбджэгъум ыІыгъэу слъэгъумэ сигуапэ.

Зы мафэ горэм ыдэжь сыкІуагь, бэрэ тыщысыгь. Ащ зэкІэ къыІотэжьыгьэр сэ къэстхын слъэкІынэп, ау гум хапкІэ. Мыдэ фарфорым е гипсым хэшlыкlыгъэу комодхэм, столхэм сурэт дэхэ зэмылІэужыгъохэр атетэу мэхъуба, джащ фэдэу ипІэлъапэ дэжь щыт тумбочкэм етІэпцІэ такъыр телъ. 1942-рэ илъэсым иавгуст щегъэжьагъэу ар къыздырехьакІы. Ар ошІа зилІэужыгьор? Бомбить къызышашіыным ыпэкіэ сыхьат зытіу нахьыбэ щымыІэу ишъэожъые лъапцІэу псынжъым зышІухэлъадэм лъэужэу фишІыгьэр ары. Ар зэрэхъугьэр ежь къыІотэжьы зыхъукІэ, угучІэ къыретхъы. Сэ сынэпс къетэкъохэу, пщагъом хэтым фэдэу а сапашъхьэ ис бзылъфыгьэр къысщыхъоу, ымэкъэ гъукІэгьэ пхъашэкІэ къыІорэ гущыІэхэр щабзэу гум къыхијузэ, седэюу сыщысыгъ.

Ар зэрэхъугъэр ары. Эвакуировать якъалэ ашІынэу хъугъэ. КІо а лъэхъанэм гьогухэм ащыхъущтыгьэр ори ош!э. Мэз Іапчъэм чэщым зыщагъэпсэфыгъ. Ощхи а чэщым къещхыгъэу чІыгур цІынагьэ. Пчэдыжым тыгьэр къызыкъокІым, цІыфхэр зэкІэ къэзэрэгъэжъотыгъэу, гьогум техьажьынхэм зыфагьэхьазырыщтыгъэ. Ежь ашхыщтыр егъэхьазырэу пылъ шюшызэ, кіэлэціыкіур къызэущым, зэрэлъапцізу, гушіозэ псы абанэмэ ахэлъадэу ечъэжьагъ. Ымакъэ зызэхехым ар кънубытыжьыгъ. Шхэхэу щысхэзэ, самолетхэр къашъхьащыхьагъ. Ахэм мо мэзым хэурэ мэшІо Іугьохэр алъэгъугъ, дзэ хэс ашюшыгъа, хьаури а зэряхабзэу сыдми тицІыфхэр зэраукІыным пая — а чІыпІэр бомбить къашІыгъ. КІалэр ыбгъэ кІиубыти, чІыгум зыриуІубэхыгь. КъышІэжьырэ закъор апэрэ бомбэу къеохыгъагъэр къызызэІэутым дунаир шІункІы къызэрашІыгъэр ары. ЕтІанэ ынэхэу ыупІыціагъэхэм мэшіотхъобзэ плъыжьи, шхъуантІи, гъожьи къачІзуагъ, ащ ыужым гъунэ зимыІэ горэм хэфагъ. Къызэнэхъэжьым, щэджэгъонэ стырыгъ. Іабэлъаби шъхьаем, кlалэр щыlэжьыгъэп. Зиплъыхьагъ. Ежь фэдэу нэбгырэ зырызхэр укіэ-мыкіэ мыхъыеу щылъыгьэх. Адэ чыжьэу красноармейцэхэр къэлъагъощтыгъэх. Ишъыпкъэу ащ яджагъ, ау ахэм зыкъагъэзагъэп. Губжыгъэу етlани джагъэ, ау зи къашІошІыгъэп. ЕтІанэ кlалэр зыгорэм щилъэгъумэ ыlуи, зиплъыхьагъ, ау ар къэлъэгъуагъэп. Ышъхьацышъо ричыжьэу гъынэу фежьагъ, ау ыІэ къыфэІэтыгьэп, ымакъи Іугьэп. Ынэпсыхэр ары ныІэп шъхьартІупщэу къежьагъэр, ыгу ары машІом зэлъиштэщтыгъэр. ЕтІанэ ошІэ-дэмышІэу кІэлэцыкіур льапцізу зэречъэжьэгьагьэр ынэ къыкІэуцожьыгь. Фэмыхъоу ащ плъагьэ. ЛъэбэкъуитІу нахь чъыжьагъэп а чІыпІэр. КІэлэцІыкІур зыхэуцогьэ псынжъым лъэужэу фишІыгьэр къэлъагьощтыгьэ. Ащ ынэзхэр фыжьы хъунхэу фежьэгъагъэх. Ар зилъэгъугъэм щегъэжьагъэу бзылъфыгъэм мурад зыфигъэуцужьыгъ — ащ нэсыни, икlалэ илъэуж къыхитlыкlыни, ар игъусэу къыздырихьакІынэу. Бомбэм кlалэр ыукlыгъэу джы ащ ышlошъ хъугъагъэ. КІуачІэу иІи, иакъыли зэкІэ рихьылІагъ, ау ылъакъохэр пымытыжым фэдагъ. Ахэр узэуи арыгъэп, ау щымы!эжьхэу пкъым щымыщыжьхэм фэдагьэх. ЫІэ джабгьу закъу тІэкІу ыгъэхъыен ылъэкІыщтыгъэр. ДжащыкІэ уц пэпчъ, мэшэ цІыкІужъые пэпчъ зыхигьанэмэ, ыныбашъокІэ цуахьозэ, Іэпэзалэ-Іэпэзалэу кІуатэщтыгьэ. Зэрэпэльыгьэм ибагьэ ежьыри къышІэжьырэп. Плъэ къэс зи химыгъэкІыгъэу къыщыхъути, псыхъом зыгу ыгъэкІодыгъэу есырэм нэпкъыр зэрэшІочыжьэм фэдэу, шІочыжьэу ыгу кІодыщтыгъэ, ау етІани Іофым фежьэжьыщтыгьэ. Сыдэу щытми, Іапэкіэ нэсы хъугъэ. Іэбжъанэкіэ етіэзэ, чіыгу тегъукіыгьэу, кіэлэціыкіум илъэуж зиІэр къыхигъэпкІынэу пылъзэ, цІыфхэр къышъхьарыхьагъэх.

- Мыдэ, цІыф щылъ, псау, ыІуи джагъэ зыгорэ. Боецэу къекІолІагъэхэм ІэкІэ ащиухъумэу лъэужым нахь зырилъэшъулІагъ.
- Ćыда мыр затlэрэр сэlo, ыlуагъ ауж дэдэм къыlухьагъэ кlалэм. Санитархэр къашъущэх! — ыІуи ащ командэ ытыгь. ЕтІанэ ар къыІухьапи, бзылъфыгъэм ыІэ тІэкІу Іуищэий, ащ ыгъэбылъырэм еплъыгъ.
- Понятно, ыlуагъ. Мо къаштэ къазгъырыр, — ыІуи, боец горэм къы-Іихыгъ. ЕтІанэ ІэкІэ къыгъэлъагъозэ, къыфыхитІыкІыни, ыІэгу исэу, ымыкъутэу а лъэужыр къызэриІэтыщтыр къыриІуагъ. Бзылъфыгъэм гушоу шъхьащэ ышыгъ, ыІэ Іуихыгь.

Ар къыфыхитІыкІи, псыкІэ тыраезэ ыгъунэхэр фагъэпыти, пхъэмбгъу такъырым фытыращхи, санитархэми афагъэпытагь а етІэ такъырым фэсакъынхэу. Джащ фэдэу тыдэ ащэми, ар къыдращэкІэу джынэс къынигъэсыгъ. Ащ кІэлэціыкіу хьапщыпэу иунэ илъыр осэрэгьэлъэгъуи.

ЗыфыщыІэу, мурадэу фэхъужьыгъэр а кІэлэцІыкІур ыгъотыжьыныр ары. ИлІи заом хэкІодагь. Джыдэдэм ар ІофышІи Іухьагъ, машинисткэу учреждением чІэс. Джары сэ къыфэстхымэ анахь сшюигьор. КІалэм ыцІэр Юр, ылъэкъуацІэр Котов, ятаціэр Петрович. Зыгорэкіэ шъуалъэныкъокІэ къащагъэмэ къахэфагъэу къычіэкіымэ, зэгъашіэ, лъыплъ — сэ макъэ къысэгъэly».

Джары тхылъым итыгъэр. Ау воспитательницэр а пстэум къафеджагъэп. Ежь джэуап ытхыжьын фаешъ, къыpalyanlэрэмкlэ къяупчlыгъ.

Сахьидэ а дэдэм къыІуагъ:

— lo хэлъэп, кlалэм ихъэбар янэ фэтхыгъэн, егъэшІэгъэн фае. Адресыр къытэти, тхылъ фэттхыщт, — ыІуагъ.

Ау Аминэт зи къыІони, ышІэни ымышІзу зэрымыры хъугьэм фэдэу щытыгь...

Аминэт ІофышІэ къызекІыжьым, Юрик чъыежьыгъэхагъэ. Зэрихабзэу, буквэшхохэмкІэ тетхагьэу, столым тхыльыпІэр телъыгь: «Чэщ рэхьат, симам!»

Пчэдыжьым Сахьиди Юри зекlыхэм, Аминэт такси ыубыти къалэм километрэ тюкічтіу фэдизкіэ пэчыжьэ станциешхом кІуагъэ.

«СилъапІэу Мария Васильевна. Юрик псау, ятІонэрэ классым щеджэ, шІу тэлъэгъу, зыми щыдгъакІэрэп, укъыфэмыгумэкІ», итхагъэу телеграммэ ыгьэхьыгь, ау адресыр кlитхэжьыгьэп - «вокзал, Аминэт» ыІуи кІитхагъ.

А телеграммэр зыретым, ыгу шъхьалымыжьо тезыгьэ фэдэу чэфэу гушloy Аминэт хъугъэ.

Стол ціыкіоу телеграммэр зыщитхыгъэм кІэрытІысхьи тхылъыри ытхыгъ.

«СилъапІэу, сымышІэуи сыкъэзымышІэуи, ау щыІакІэм тызэфихьыгъэу, си Марие, си Марие Васильевна шІагъу! Оры джы тэ тинасыпи, титхъагъуи, тищыТи зэпхыгъэр — тэ сюмэ къизгъэкырэр Юрики сэри, сэ силІи. Илъэситфым къехъугъ Юрик тэ зытпІурэр, тэ зытикІалэр — a зыр aры тэ тиlэр, тигушlуагьор, ау тэ нахьи о нахь Іизынышхо зэрэуиІэр сэ сэшІэ. Сэ сыгу къеощтым сигъапэрэп сюмэ, нэшюшыгьэ хъун, ау ащ нахьи сэ нахь сызыгъапэрэр Юрик ыгу еткант-енкант ет — нар ант-енкант ет шъыпкъэу ары ащ зэрэшІошІырэр урян, къэплъфыгъ — къаlo зэрэтшІыщтыр. Сэ насып сиІэмэ къыздэхъумэ сшІоигъор къэсіощт, угу къысэмыгъабгъ: укъакіомэ тадэжь, уфаемэ, усшыпхъу, уфаемэ, усян, уфаемэ, сыуян — къакІо. Тэ тлъэкІырэмкІэ о зыми ущыдгъэкІэнэп. Ответыр къэтхи, уинэюсэ бзылъфыгъэу детдомым чІэтым къет, ащ къызыфебгъахьырэм, тэ шІэхэу къытІэкІигъэхьажьыщт». А бзылъфыгъэми гущыІэ заулэ Аминэт фитхыгъ.

Тхьамафэ фэдиз тешІагьэу Аминэт изакъоу исэу телеграммэ къахьыгъ. Ащ итыгъэр ары.

«СикІасэхэу, шІу слъэгъухэу, силъа-

Поездым сыкъетІысхьэ.

МэфищыкІэ сыкъэсыщт. Сышъобэужьы. Мария».

О ЩЫІЭНЫГЪЭМ КЪЫХЭХЫГЪЭ СУРЭТХЭР

Уимы Іэмэ нахыш Іу

Нэшхъэягъом кІогъэ бзылъфыгъэхэр куп-купэу мокіэ-мыкіэ щызэхэтых. ЗэІоупчІыхьэх, зэхэгущыІэх. Мары нысэхэри зы чІыпІэх.

- Сыдэу шъущыта? — aloзэ. зэфэхьалэл дэдэу зэкіэупчіэх. Апэрэм фэмые шІагьоу, зэхэпх къодыеу «Хъущт, тыщыІ»

ыІуагъ. · Арыгущ, — ыІозэ ятІонэрэр нахь къылъыкІотагъ:

- Сыда, шъыпкъэмкІэ, шъуи-Іоф зытет дэдэр? — къыфэзафэу зегъэпсы.

- Тэ Іофи, уни, ахъщи зыми тиІоф хэлъэп, кІо, сыдми цІыф пчъагъэм тыхэт къодый... къэтхьаусыхагъ.

Сыда джы къэхъугъэр? - зыжэу зэкІэми къызэдаІо. — Тигуащэба ей, псэукІи, щы ак и тэ ар щы ву дгъотыщтэп, — ыІуи къыухыгь, шхъонтІабз ежьыри пихыжьыгъэу.

Сыдэу Іофа, — язэрэгъэlvагъ.

ЯтІуанэрэмкІэ загъази, оры зичэзыур зыфаlоу, «Оры?» аlуи еупчіыгьэх. Къыюгъэшхо щымыlэу, «Гощэ-жъуащэхэр, нэмыкіхэр къыбдисхэу утхъэщта?!» — ыІуагъ.

Ящэнэрэр бзыльфыгьэ Іэсэ-лъэсэ зэгъэфэгъэ хьазыр, уеплъынкии гоlу.

— Оры, Марзет, тэ титрагедие фэдэ уиІэпщтын, пшъо укъещы, — къыраlуагъ.

Фэмые шІагъоу къырищэжьагь:

– Klo, сыд къэсlона? Сисабыйхэр гуащэм епіух, сэ ІофышІэ сэкІо, сыкъэкІожьы, пщэрыхьагъэу, гыкlагъэу сы-къехьажьы... Тиl зэкlэри. — Жьыкъэщэгъу тыригъашІи, мо бзылъфыгъэ «ялыем» къыпигъэхъожьыгъ:

— Ау гуащэр уимыІэмэ нахьышІу.

Джары непэрэ унагьохэм зэхэтыкіэ-зэфыщытыкіэу арыль хъугьэхэр. Жъыгьом фэсакъынхэр хэгьэкІи, щэмэхъашэх, ишІуагъэ нэмыкі къэмыкіоми. Ар тэрэзыхэп. ... Зэгорэм а нысэхэми ар къагуры-Іожьын, джа гощэ чіыпіэм зиуцохэкіэ.

Тхъагъуа уизэкъоныр?

Джы къызэрэщэрэ ныбжьык Іэхэр зы мэфэ закъуи янэ-ятэхэм зыхагъэсыхэрэп, зыхатІупщых. Шъыпкъэ, амал зиІэхэм акъо-апхъухэм унэхэр афащэфых, афызэтырагьэпсыхьэх, кІо, ежь ныбжьыкІитІоу зэІукІагъэр зэкІоу зэдыщыІэ къодыехэмэ езэгъых.

Тэрэзэу ашІэ, хэти лажьэ нэмыкіым фимышіынымкіэ шъхьэгъэуз нахьи нахьышІу а къаугупшысыгъэр. Узэнэмысэу зыкій, чыжьэу ущыіэмэ, гумышІуи, нэмыплъи, нэмыкІи ухэтынэп. Ау нызэкъо кlалэмэ пшъашъэм ыпэ къифагъэр, сыдэу зигъэпсыра? ЫІэгу исэу къырихьакІынэу зыдэкІощтым ryperъalo. Тхьэм eшl джащ фэдэу!

Мерэм икІэлэ закъо къыщагъэкІэ зыхигъэкІыныгъэха егъашІэм ліымрэ ежьыррэ аугъоигъэ дышъэмрэ данэмрэ ахэгъэкІэгъэщтхэу?! Яунэ тІо зэтет, ушъагъэ псэолъэ дэгъухэмкІэ, гуащэри жъы пІонэу джыри щытэп. Артурмэ, янэ помэ, псы ешъожьыщтэп: машинэ шъабэр щагу къэлэсэрай къэшІыхьагъэм дэт, зыфэе-зыфэшІури зэрагъотылІэжьы. Артур ятэ чырбыщгъэжъэ заводым ипэщагъ, янэ-бухгалтерыгъ. Джыри ар, Дэханэ, сыдкІи хэукъонэп.

КІалэм ежь ыгу рихьэу къыщагъэр ціыф уфэдэмэ шіу плъэгъущт, нысэр — Саидэ, гуащэм зыхилъхьан щыІэп. КІо сыд, пчэдыжьым екіы, пчыхьэм къехьажьы. Къызащагъэр илъэситlу хъугъэ, чан, гушІубзыу, гоly.

Артур фэдэ кІэлэ гоуз уапэ къикІыгъэмэ угушІон фаеба?! Ар зэхимышІыкІэу щытэпщтын. ІофышІэ къикІыжь къэс Іалъмэкъ ушъагъ — шхын тучаныр къегъэкощы. КІо, Мерэм ащ зи хиlухьэрэп, «ехъуапсэмэ, къещэфыщтын» еlошъ, пылъэп. Мызэгъогум Саидэ къыхьыгъэр нахь бэжьыгъ: Артур пае джэнитіу, лъапіэхэу, ежь пае кІэпхын, мини 4 ыуасэу (Мерэм ыгучІэ изыгъ), шарф дах, шампуньсабынхэу агъэфедэхэрэр, унэм ритынэу цокъэ дэхэ дэдэхэр, якіэсэ мороженэ хъущ, ежьым ыгу рихьырэ мыІэрысэ-сэнэшъхьэ псыкІэфыгъэ иныр... ыІыгьыгьэр зэкіэ къыунэкіыгь.

Мерэм имыхэбзагъэу ыгу къыпиІонтІыкІыгъ:

– Зы лъэпэд цІыкІу нэмы-Іэми къысфэпхьыгъэмэ хъуныгъэба? — гъыщтым фэдэу нысэм еупчІыгъ.

Саидэ зэтечэу щхыгъэ, гуащэм ыгу щыхъэрэ-щышІэрэм пылъыгъахэп. Цокъэ лъэпІэ лъэдэкъэшхо лъагэу зыщихыжьыгъэм чІэлъыгъэ лъэпэдитІур зэриІыгъыти, — «Ма, осэты!» - ыlуи гуащэм фидзыгъ.

ТешІагьэ щымыІэу Артур къэкІожьыгъ, янэ дэжь зэрихабзэу ихьи къикІыжьыгъ. Нысэр хъугъэм щыгъозагъэп. ЯтІонэрэ этажым дэкІуайи, яунэ ихьи, Саидэ псынкІзу зыкъифэпэнэу лІым фигъэпытагъ.

— Тыда тыздэкІощтыр, сикlac? — ыlуи гушloу ыпшъэ зыкъыришІэнэу ежьагь, ау Артур къыlукlотыгъ. Зы гущыlэ мыхъун ыжэ къыдигъэкІыгъэп. Саидэ дэхэ сурэтэу зэкІэшІыхьажьыгъэу ыуж итэу икlыхи, нэбгыритІур машинэм итІысхьагъэх, къызэрэнэфагъэмкіэ, нысэ мыгьасэр ядэжь ыщэжьыгъ.

Джары адыгэхэм «къо уиіэмэ, нысэ уиі» зыкіаіорэр. ЦІыф фэдэм Ныр уигъэушъхьакІущтэп, о умыгъэсэ цІыкІукІэ.

Тхъагъуа уизэкъоныр? Ар зыфэдэр къышІагъэу Саидэ ынэ жъыгъэу яунэжъ цІыкІу (фэтэрыжъхэм ащыщым) исыгъ.

Тхьэм къызэригъэхъугъ

Уашъор гъуанэ хъугъэм фэдэу къечъэбзэхы, ІофышІэ ужым машинэ зэпыдзэкІэ кІожьын фаеу хъурэ Жаннэ къэмышІэжьынэу шъужьыгъэу, зыфэежь щымыІэу чылэгъунэм щыт.

Машинэхэр зыр зым нахь чъэрыжьхэу, дэхэжьхэу, шъозэбэн ешІэхэрэм фэдэхэу блэзэрэхых. Ау яакъыл тефэрэп гьогутетым фэгумэкІынхэр, умы-

шІэмэ, ягъучІыжъ пхыракІыкІыщт пІонэу. Псапи, цІыфыгъи щыІэжьба?! ФэмылъэкІыжьэу пшъыгъэу, ыгукІэ шоферхэм ядао шІошІызэ, Жаннэ ыпашъ-щыуцуи, пчъэр къыфыІуихыгь. Исыри шІомыІофыжьэу бзылъфыгъэр «ипкlагъ», макlox. ЗыдакІорэри риІорэп, ыбзэ ыубытыгъ піонэу, чъыіэр къыхэхьа-

гъэшъ, зыфэежь щыІэп. Илъэс 20-м мафэ къэс километри 7 — 8-р къызэпыпчызэ пчэдыжьи, пчыхьи гъогу утетыныр къиныба, ІофшІэн мыгъу...

— Тхьапш нэс loф пшlэра? пчыхьаю зэрэхъугъэр арыщтын, къэупчІэ машинэр зыер.

- Илъэс 55-м нэс, — Тхьэм къызэригъэхъугъэ Жаннэ гуІэзэ ащ риІожьыгь.

ТябгъукІошъугъэп, щакІохэм адэжь тыІохьэ; узыфэе хьэ лъэпкъыр мыщ щащэ. Щагухьи, овчарки, шэкІуахьи, ІэкІыб къэралхэм къаращыхэрэри. Нэгу хъурэебзэ шъхьацышхо зэкІэжьыхьагьэхэу, нэжъые-пэжъые сурэтхэр яапэрэ лъапэхэр піэгу къыралъхьэу, къып-Іуплъыхьэхэу, «тыщэф» aloy.

НахьыкІэ тыкъызфэкІуагъэри щыгъупшэжьыгъэу къыричъыхьакІызэ зэкІэ къызэпеплъыхьэ. Мары хьэ фыжьыбзэ шъхьэшхо ціыкіоу, шіуціэ іэбгъухэр зыхэльым лъэlабэ. щакІоми ыбзэ къытІупщыгъэу унахьэр зэрэхъупхъэр, зэрэгукІэгъур, зэрэсакъыр, зэрэІорышіэр, ышхышхо зэрэщымыІэри, ау унаІэ зэрэтетыр ебгъашІэу укъыдекІокІын зэрэфаер къејуатэ. Сыгукіэ «Ар хъуштэп. — сэю. — тэ теджэнэу тыкъатІупщыгъ нахь, Іэхъо-мэлахъо тыхъунэу тыкъагъэкІуагъэп». ТыкъыІукІыжьынэу НахьыкІэ ыІэ къэсэкъудыи, ау къысфакІорэп. Щыгъыни, нэмыкІи щыгъупшэжьыгъэу хьажъумкІэ сшІуегъэзэжьы. ЕтІанэ къэсщэфынэу лъэшэу, лъэшэу къысэлъэlу.

- А НахьыкІ, джэнэ-гъончэдж, джинс уфэягьэба урычІэхьажьынэу, пщыгъупшэжьыгъа? — ecэlo.

Ау сызэхихырэп, джыри

ечъаліэ щакіом. Шъыпкъэмкіэ, хьэ фыжь зэкІэшІыхьэгьэ дахэр лъэшэу сэри сыгу рихьыгъ. Ау зэсэщыІэ. Аузэ, пчэдыжьыпэр икІыгъ, тыгъэри нахь къэлъэгъуагъ. Щыгъын щапІэмкІэ тызежьэкІэ, къэшІэжьыгъуаеу сшынахьыкІэ аукІыщтым фэдэу ышъо къыпэзы. Сэ НахьыкІэ шІу дэдэ сэлъэгъу, сыгу егъугъ, морэу хьэм фалІэрэм зыфаер фэсымышІэн слъэкІы--ъэп. Тетыубытагъ къэтщэфынэу, ау тиахъщэ джы икъурэп. Хьэм мини 3,5-рэ ыуас, тэ тІыгьыр мини 3 ныІэп, къыщигъэкІэныр хэгъэкІи, «Klo, кlo, шъукІу!» — къытиІуагъ.

НахьыкІэ ыбзэгу ІэшІу къытемынэжьыгъэу сыд ишІыкІэми къэсщэфынэу къысэлъэlу. Сомэ 500-р еттыжьынэу къытезгъани бзылъфыгъэр, зы чапыч лые тимыІэжьэу фэтэрым тыкъэкІожьыгъ. Мэзэ реным тишхэни, нэмыкІи къыщыдгъакІи (хэти, сыди етымыгъашіэу), сомэ 500-р щакіом фэтхьыжьыгь. Хьэр уахъти, фашІи зищыкІагьэу къычІэкІыгь, бгъэкъэбзэн, бгъэсэн, бгъэчъэн, зэрэшІоигьоу бгъэшхэн фэягъэ. Сэ уахътэ сиlагъэп. Ар хэмытми, нэмыкі Іоф тіэкіушъокіухэм — пщэрыхьан-гыкіэн, унэ зэlухын зыфэпlощтхэм еджэныри акІыІужьэу — сакъыпэlущыщтыгъэп. Нахьыкlэ ичъые, иеджэн, испорт Іоф къащигъэкІэнэу фэягъэп. Хьэми есэжьыгьэу, мэзэ зытІущ имыкъукІэ фэмыкІэщыгьожь хъугьэ.

Джащыгъум хьэр къуаджэм тщи къэдгъэнагъ. Ау ар унэм зы мафи рагъэхьагъэп, сыдэу зишІыгъэми, щагум рагъэсагъ, ыныбэ фагъэныкъуагъэп, хьэ унэ дэгъуи фашІыгъ. Псэушъхьэмкіэ щагум нахь тхъагьо щыІа?! Рекс чэт-тхьачэтхэри, чэтыужъ-хьаджэри псынкІэу ишІушхо хъугъэх. ТызыкІокІэ тэри Нахынк эрэ сэрырэ, тыкъишІэжьыгьэу, ыкІэ къыгъашъозэ къытпэгьокІыщтыгьэ. Хьэм осэшхоу лъыттыгъэр, ар стипендиехэм ыкІи шхыныпкІэу къытатырэм хэсхызэ зэрэстыжьыгьэр, НахьыкІэ сыгу егьчи. сэщ пае ахъщэ ІэпэчІэгъанэу сиlагъэмкlэ ыужырэ мафэм джинс гъончэджымрэ футболкэ фыжьыбзэу тхыпхъэ дахэ зытетымрэ зэрэфэсщэфыгъагъэр тибынхэм зашІэжьыгъэр ыужыlокіэ ныіэп. Рекс къэмышІэжьынэу хьэшхо

НахьыкІэрэ сэрырэ Іулъхьэр тІу тшІэу къэтэхьы.

УСЭХЭР

Къытхэт цІыфхэм...

Ощхи, оси бэу ащ хэт: Къытхэт цІыфхэм Хьагъу-шъугъухэр

КІыбыры Іоу, ышъхьэ ш Іуахэу, Ахэмыльым егьэжэхьүх. Хьопсэ Іаер агьэбыльэу, Зимылажьэм лажьэ фашіэу.

Бзэгур ахэм япхъэ шыжъ, Акъыл зани ахэмылъ. Тхьэшхор пюнышь — пэчыжьащэх,

Шъыпкъэр арымэ, яхьарам.

ЦІыфы фэдэу защэхъужьми, АгукІэ ахэр зэкъодзагъэх: Шъугъолащэх, пцІыусыюх,

Гъаш Іэр зэк Іэ мэфэ ош Іоп — Мэсымаджэх, мэгужъыех.

Тыгъэр къепсыми, агу мэжао, Сабый къэхъуми, ягушІуагъоп. Шіур нэмыкіым фамыгъэгъоу. Гъогу пхэнджкіэ «мэзекіох», Дунаишхор япый шъхьахь.

> ЯІэп къэрар, яІэп акъыл. — ЯІэ закъор нэкъокъон. Унэхъугъэх гу лъамытэу, Льэхьоу бдзырэм уельэхьэжь-

> Угу ягъуныр нахь атефэ, Акъыл зафэм Тхьэм хиныгъэх. Ар узышхуи — хьадэгъу узи,

> ШІуцІэ закІэр, фыжьы хъужь-

Нэкіубгъом итхэр зыер МАМЫРЫКЪО Нуриет.

О НЫБЖЬЫКІЭХЭМРЭ ИСКУССТВЭМРЭ

Уисэнэхьат щыІэныгъэм **КЪЫЩЫОТЭЖЬЫ**

Пшъэрылъэу иІэм хэхьоныгъэхэр фишІыхэзэ, иІофшІэн нахыышІоу зэхэзышэрэм уегьэгушхо. ЫпэкІэ зэрэпльэрэм ишІуагьэкІэ къиныгьохэр нахь ІэшІэхэу къызэренэкІых, щысэшІу къегъэлъагьо.

Адыгэ Республикэм искусствэхэмкІэ иколледжэу У. Тхьабысымэм ыцІэ зыхьырэм джырэблагъэ зэхахьэу щыкІуагъэм тигуапэу тыхэлэжьагь. ЕджапІэр мыгьэ къэзыухыгъэхэм афэгушІуагъэх, тхылъхэр аратыжынгьэх. ИскусствэхэмкІэ колледжым идиректорэу Хьэпэе Замирэ зэхахьэм къызэрэщиІуагъэу, фортепианэм зыфэзыгъэсагъэхэм, музыкальнэ Іэмэ-псымэхэмкІэ орэдышъохэр къезыгъа охэрэм, жанрэ зэфэшъхьафхэмкІэ орэд къэзыІохэрэм, музыкэм итеорие ехьылlагьэу шІэныгьэ зэзыгьэгьотыгьэхэм сэнэхьат гъэнэфагъэ яІэ хъугъэ. ЩыІэныгъэм къыщыхахыщт гьогур ежьхэм яльытыгь.

ПианинэмкІэ произведениехэр къезыгъа охэрэм ащыщых Елизавета Полун, Виктория Якимо-

вар, Аулъэ Иринэ. Оркестрэм бзэпсхэр щызыгъэжъынчыхэрэ Екатерина Жилкинам, Куфэнэ Бэлэ, ЛІыунэе Алый, Олег Олейниковым диплом плъыжьхэр къаратыжыыгьэх. ТрубэмкІэ, къамылымкІэ орэдышъохэр къезыгъа-Іохэу Артем Никлофоровым, Владимир Хайруллиным, пщынаоу Мышъэ Азэмат, Анастасия Матвеевам, нэмыкіхэм афэгушіуагъэх.

ГуашІэ Маринэ хэгъэгу, дунэе фестивальхэм щытхъуцІэхэр къащыдихыгьэх. Классикэм хэхьэгьэ произведениехэр, адыгэ орэдхэр мэкъэ ІэтыгъэкІэ къеІох. Ащ тызэрэщигъэгъозагъэу, колледжым ыуж нэмыкі еджапіэ чіэхьанэу зегъэхьазыры. Зоя Чуриловар, Лилия Карапетян, Хьащыр Алинэ, Шыбзыхъо Маринэ орэдыюх, ахэми ятхылъхэр аратыжьыгъэх.

Хорым идирижерхэр: Анастасия Берестоваяр, Кристина Захаровар, Къэгъотыжь Иден.

Эстрадэм имузыкальнэ искусствэ зыфагъэсагъ Анна Плотниковам, Хьаткъо Раситэ, Мария Поповам. Р. Хьаткъом Мыекъопэ къэралыгъо технологическэ университетыр къыухи, искусствэхэмкІэ колледжым щеджагь. ЯтІонэрэ сэнэхьатыр нахь шІогъэшІэгьон. Адыгэ Республикэм инароднэ артисткэу Нэхэе Тэмарэ зэрэригьэджагьэм Раситэ къытегущыІэзэ, лъэпкъ искусствэм гукІэ нахь пэблагьэ зэрэхъугъэр къыхегъэшы.

Актер искусствэм зыфагьэсагь Светлана Корневам, Полина Черкашинам, Хьакъуй Дианэ, Бэгъырэкъо Муратэ, Хъуадэкъо Азэмат, нэмыкіхэм. Къэшъуакіохэм ащыщых Елизавета Шумскаяр, Хъурмэ Темыркъан, ГъукІэлІ Артур, Бирамэ Асфар, Тыгъужъ Бислъан, фэшъхьафхэри.

Живописым пыщагьэ хъугъэх Анна Минаковар, Виктория Кузьменкэр, Алена Шпирко, нэмыкІ-

ШІэныгъэлэжьэу, тиреспубликэ иобщественнэ движениеу «Адыгэ Хасэм» культурэмкІэ икомитет ипащэу Шъхьаплъэкъо ГъучІыпсэ искусствэхэмкІэ колледжыр къэзыухыгъэмэ къафэгушІуагъ. ЕджапІэр Мыекъуапэ къызыщызэ-Іуахым апэрэхэм ащыщэу зэрэчІэхьэгьагьэр, къндеджагьэхэу Баджэ Дзэхъан, Пэнэшъу Рае, нэмыкІхэм гущыІэ фабэхэр къафи-

Непэ колледжыр къэзыухыгьэхэр неущ консерваториехэм, апшъэрэ еджапІэхэм ачІэхьащтых, ясэнэхьаткіэ Іоф ашіэщт. Тыдэ кІуагъэхэми, колледжыр, якІэлэегьэджагьэхэр, ныбджэгьухэр шІукІэ агу къагъэкІыжьыщтых. Тиреспубликэ, хэгъэгоу тызщыпсэурэм ящыкІэгьэ кадрэхэр колледжым щагъэхьазырых. ЩыІэныгъэм къызыдихьырэ къиныгъохэр къызэранэкІхэзэ, ныбжьыкІэхэм пІуныгьэ дэгъу ятыгьэным кІэлэегъаджэхэр пылъых. ЕджапІэм ыцІэ зэблихъоу бэрэ къыхэкІыгъэми, ныбжьыкІэхэм ягъэсэнкІэ пшъэрылъэу иІагъэр къэнэжьы. ШІэныгьэу кІалэхэм, пшъашъэхэм зэрагьэгьотырэр щыІэныгьэм къыщятэжьы. Колледжыр къэзыухыгъэхэр непэ ІэнатІэхэм аІутых, ансамблэ цІэрыІохэу «Налмэсым», «Ислъамыем», оркестрэхэм, нэмыкіхэм ахэтых, журналистхэри къахэкІыгъэх. Сулейман Юныс, Къэгъэзэжь Байзэт, Мамсыр Маргарит, ХъокІо Сусан, Къумыкъу Щамсудин, КІыкІ Соф, нэмыкІхэри тиискусствэ къэзыгъэбаихэрэм ащыщых.

Сурэтым итхэр: искусствэхэмкіэ еджапіэр къэзыухыгъэхэр.

Зэхэзыщагъэр ыкІи къыдэзыгъэкІырэр:

Адыгэ Республикэм лъэпкъ ІофхэмкІэ, ІэкІыб къэралхэм ащыісэурэ тилъэпкъэгъухэм адыряІэ зэпхыныгъэхэмкІэ ыкІи къэбар жъугъэм иамалхэмкІэ и Комитет Адресыр: ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэщыІэр:

385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр, 197.

Телефонхэр:

приемнэр: 52-16-79, редактор шъхьаІэм иапэрэ гуадзэр: 52-49-44,

редактор гуадзэрпшъэдэкІыжь зыхьырэ секретарыр: 52-16-77.

E-mail: adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхьатыгъэр:

Урысые Федерацием хэутын ІофхэмкІэ, телерадиокъэтынхэмкІэ ыкІи зэлъы-ІэсыкІэ амалхэмкІэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чІыпІэ гъэІорышІапІ, зэраушыхьатыгъэ номерыр ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр

OAO-y «Полиграф-ЮГ», 385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

> ЗэкІэмкІи пчъагъэр 4003 Индексхэр 52161 52162 Зак. 766

Хэутыным узщыкІэтхэнэу щыт уахътэр Сыхьатыр 18.00 ЗыщыкІэтхэгъэхэ уахътэр Сыхьатыр 18.00

> Редактор шъхьаІэр Дэрбэ Тимур

Редактор шъхьаІэм иапэрэ гуадзэр

> МэщлІэкъо Саид

зыхьырэ секретарыр ЖакІэмыкъо Аминэт

ПшъэдэкІыжь

КУШЪХЬЭФЭЧЪЭ СПОРТЫР

Ящэнэрэ дышъэ медаль

Урысые Федерацием кушъхьэфэчъэ спортымк Іэ изэнэкъокъу Мордовием икъалэу Саранскэ щыкІуагъ. Олимпиадэ джэгунхэм ахэхьэрэ спорт льэпкъхэмк Зэхащэрэ зэІукІэгьухэм ямэхьанэ зыкъырагъэІэтызэ, ныбжьык Іэхэм якъулайныгъэ зэрэхагъахъорэр пащэхэм ауплъэкІу.

Адыгэ Республикэм кушъхьэфэчъэ спортымкіэ икіэлэціыкіуныбжьыкІэ спорт еджапІэ зыщызыгъэсэрэ Александр Евтушенкэм километрэ 28-рэ хъурэ гъогур зэкІэми анахь псынкІэу къыкІуи, хэгъэгум идышъэ медаль къыфагъэшъошагъ. Илъэс 19 — 22-рэ зыныбжьхэм язэнэкъокъу ящэнэрэу апэрэ чІыпІэр тиспортсмен къызэрэщыдихыгъэм фэшІ тыфэгушІо.

Хэгьэгум иныбжыкІэ хэшыпыкІыгъэ командэ А. Евтушенкэр аштагъ, дунэе зэјукјэгъухэу Іоныгьо мазэм США-м щыкІощтхэм ахэлэжьэнэу зегъэхьазыры. Тиспортсмен ныбжьыкІэ Адыгэ Республикэм изаслуженнэ тренерэу Владимир Бородавкиным егъасэ. Адыгэ къэралыгъо университетым физкультурэмрэ дзюдомрэкІэ и Институт Александр Евтушенкэр

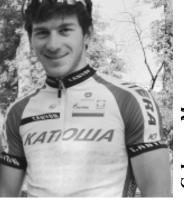
Стіашъу Мамыри зегъэхьазыры

Адыгэ къэралыгъо университетыр къэзыухыгъэ СтІашъу

Мамыри Урысыем кушъхьэфэчъэ спортымкІэ изэнэкъокъоу Саранскэ щыкІуагъэм хэлэжьагъ.

Купым хэтэу М. СтІашъум километри 163-рэ хъурэ гьогууанэр къызекіум, я 4-рэ чіыпіэр къыдихыгъ. ТшІогъэшІэгьоныр Москва имэр иш/ухьафтынхэм якъыдэхынкІэ Урысыем икъэлэ шъхьа-Іэ щыкІогьэ зэнэкъокъум СтІашъу Мамыр я 4-рэ чІыпІэр къызэрэщихьыгъэр ары.

Я 4-рэ чіыпіэр фыхахыгъэм фэдэу Мамыр иныбджэгъухэр къесэмэркъэухэу загьорэ къыхэкІы. Тэ дэгъоу тыщыгъуаз нарт шъаом дышъэ, нэмык медальхэр нахьыпэкІэ къызэрэфагъэшъошагъэхэм. Урысыем ихэшыпыкlыгъэ командэ адыгэ кlалэр зыхэтыр апэрэ ильэсэп. Дунэе зэнэкъокъоу США-м щыкІо-

щтым, Адыгэ Республикэм имэфэкіхэм афэгьэхьыгьэ зэіукіэгьухэм, фэшъхьаф турнирхэм ахэлэжьэн имурад. Адыгэ Республикэм кушъхьэфэчъэ спортымкІэ икІэлэцІыкІу-ныбжьыкІэ спорт еджапІэ итренерэу Алыбэрд Сергей М. СтІашъум ипащэу зэнэкъокъукІэхэм зафагьэхьазыры.

Нэкіубгьор зыгьэхьазырыгьэр ЕМТІЫЛЪ Нурбый.